

แผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

คำนำ

“แนวทางการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล” ฉบับนี้ได้ยึดหลักการของ UNEP and FAO ที่กำหนดไว้ในเอกสารชื่อ “Negotiating a Sustainable Future for Land” ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกในการใช้ที่ดิน ดังนี้

หลักการดังกล่าวได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศไทย ร่วมกับวิธีการต่างๆ ที่จำเป็นอีกหลายด้าน เช่น Participatory Rural Appraisal (PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน ฯลฯ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินตำบล ฉบับนี้

คณะผู้จัดทำ

กันยายน

2564

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๑-๑
๑.๑ หลักการและเหตุผล	๑-๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๑-๑
๑.๓ ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	๑-๑
๑.๔ ขั้นตอนการดำเนินงาน	๑-๑
๑.๕ นิยามศัพท์	๑-๒
๑.๖ คำสำคัญ	๑-๔
บทที่ ๒ ข้อมูลทั่วไป	๒-๑
๒.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต	๒-๑
๒.๒ การแบ่งส่วนการปกครอง	๒-๑
๒.๓ ประวัติและเอกลักษณ์	๒-๑
๒.๔ สภาพภูมิประเทศ	๒-๒
๒.๕ สภาพภูมิอากาศ	๒-๖
๒.๖ สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	๒-๑๐
๒.๗ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๒-๑๓
บทที่ ๓ ทรัพยากรธรรมชาติ	๓-๑
๓.๑ ทรัพยากรป่าไม้	๓-๑
๓.๒ ทรัพยากรน้ำ	๓-๑
๓.๓ ทรัพยากรดิน	๓-๓
บทที่ ๔ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	๔-๑
๔.๑ หลักการ	๔-๑
๔.๒ การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	๔-๑
๔.๓ ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	๔-๙
บทที่ ๕ การประเมินคุณภาพที่ดิน	๕-๑
๕.๑ ทรัพยากรดิน	๕-๑
๕.๒ ประเภทการใช้ที่ดิน	๕-๑
๕.๓ การประเมินคุณภาพที่ดิน	๕-๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๖ แผนการใช้ที่ดิน	๖-๑
๖.๑ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๖-๑
๖.๒ นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน	๖-๑
๖.๓ การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	๖-๔
๖.๔ เขตการใช้ที่ดิน	๖-๕
๖.๕ ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	๖-๑๒
๖.๖ การจัดการความเสี่ยง	๖-๑๒
บทที่ ๗ การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	๗-๑
๗.๑ ขั้นตอนการดำเนินงาน	๗-๑
๗.๒ ตัวชี้วัด	๗-๑
๗.๓ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕	๗-๑
๗.๔ กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	๗-๒
๗.๕ ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๗-๔
๗.๖ ระยะเวลาดำเนินการ	๗-๔
เอกสารอ้างอิง	๖๑
ภาคผนวก	
ภาคผนวกที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนพืช ชนิดต่างๆ	๗๑-๑
ภาคผนวกที่ ๒ ทางเลือกในการลดพื้นที่ปลูกยางพารา	๗๒-๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒-๑ ปริมาณน้ำฝน ปี ๒๕๕๔ -๒๕๖๓	๒-๖
๒-๒ สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย	๒-๗
๒-๓ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ (ข้อมูล ๑๐ ปี) สูงสุด -ต่ำสุด ปี ๒๕๕๔ -๒๕๖๓	๒-๘
๒-๔ สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๒-๑๔
๒-๕ จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ปี ๒๕๖๔	๒-๑๖
๒-๖ จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอเมืองโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ปี ๒๕๖๔	๒-๑๔
๓-๑ หน่วยแผนที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๓-๑
๓-๒ สมบัติดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๓-๕
๓-๓ การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลบ้านโพธิ์ตาก อำเภอเมืองโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๓-๗
๔-๑ การวิเคราะห์เพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบลจากความต้องการของชุมชน และเกษตรกร	๔-๓
๔-๒ การวิเคราะห์ความต้องการ จากกลุ่มจังหวัด/เทศบาล/อบต.	๔-๔
๔-๓ การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๔-๕
๕-๑ ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๕-๖
๖-๑ นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๖-๒
๖-๒ เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๖-๕
๗-๑ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๓	๗-๔
๗-๒ สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	๗-๗
๗-๓ เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย แผน ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๗)	๗-๘

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
๒-๑	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอเมืองโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๒-๒
๒-๒	ความลาดชัน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๒-๓
๒-๓	เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๒-๕
๒-๔	เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๒-๘
๒-๕	สมดุลงของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองคาย	๒-๙
๒-๖	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๒-๑๒
๒-๗	สัดส่วนคร่าวเรือนเกษตร ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๒-๑๔
๒-๘	แผนที่ถือครองที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๒-๑๙
๓-๑	แผนที่โครงการแหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ปี ๒๕๔๘-๒๕๖๓	๓-๒
๓-๒	แผนที่ที่ตั้งบ่อบาดาล ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๓-๒
๓-๓	ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๓-๖
๓-๔	ทรัพยากรดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๓-๗
๓-๕	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๓-๘
๔-๑	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๔-๘
๔-๒	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๔-๑๐
๖-๑	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๖-๑๑
๖-๒	ระบบการปลูกพืชตามแผนตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย	๖-๑๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ หลักการและเหตุผล

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๒ (๑) ได้กำหนดให้มีการ “วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบล จำนวน ๗,๒๒๕ ตำบล ให้แล้วเสร็จ ภายในปี ๒๕๖๕ ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศ ดังกล่าวข้างต้น จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย มีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

๑.๓ ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

๑.๓.๑ ระยะเวลา ๑ กันยายน ๒๕๖- ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔

๑.๓.๒ สถานที่ ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

๑.๔ ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑.๔.๑ ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(๑) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

(๒) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้ รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(๓) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น ๔ ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

๑.๔.๒ จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

๑.๔.๓ ประเมินคุณภาพที่ดิน

๑.๔.๔ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดิน และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

๑.๔.๕ สสำรวจข้อมูลทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

๑.๔.๖ กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

๑.๔.๗ รับฟังความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน

๑.๔.๘ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

๑.๔.๙ นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(๑) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน ๓ ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณ หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ เช่น งบประมาณเมล็ดพันธุ์พืชคลุมดิน ซึ่งปลูกโดยเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนั้น เป็นต้น

(๒) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่างๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(๓) กิจกรรมของส่วนราชการต่างๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล เป็นต้น

๑.๕ นิยามศัพท์

๑.๕.๑ ที่ดิน (Land)

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา ๔ ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“ที่ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, ๑๙๗๔)

“ที่ดิน” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียว แต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำขั้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, ๑๙๙๓)

๑.๕.๒ ดิน (Soil)

“ดิน” หมายรวมถึง หิน กรวด หาย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา ๔ พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่ค้ำจุนการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วย แร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่างๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดินที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO ๑๙๗๔: ๓๙-๔๐)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุ และอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิดและระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกัน เนื่องจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมีชีวภาพ และสัณฐานวิทยา (คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา, ๒๕๕๑: ๑๒๘)

๑.๕.๓ การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, ๑๙๙๓)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, ๑๙๗๕)

๑.๕.๔ การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

“การวางแผนการใช้ที่ดิน” หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางของการลงทุน แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่างๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, ๑๙๗๕ และ ADB , ๒๐๑๒)

๑.๕.๕ “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

๑.๕.๖ “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๑.๕.๗ “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

๑.๕.๘ “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่มุ่งให้เกิดการระงับป้องกัน รักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของ ดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ ที่ดินในการเกษตรกรรม

๑.๖ คำสำคัญ

“ดินดี น้ำสมบูรณ์”

บทที่ ๒ ข้อมูลทั่วไป

๒.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลโพธิ์ตาก มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๔๘ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓๐,๐๐๐ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ในตำบลโพธิ์ตาก หมู่ที่ ๑ ถึง หมู่ที่ ๗ (อ้างตามหนังสือข้อสภาดำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี ๒๕๔๒ หน้า ๙๔ (กองราชการส่วนตำบลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) มีอาณาเขตติดต่อ ดังรูปที่ ๒-๑

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านกาหม ตำบลโพหนอง และบ้านศูนย์กลางตำบลด่านศรีสุข อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

ทิศใต้ ติดต่อกับ ลำห้วยทอน ตรงข้ามบ้านนางิ้ว ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ลำห้วยโมง ตรงข้ามบ้านกรวด ตำบลนาซ่า อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ลำห้วยโมง ตรงข้ามตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

๒.๒ การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น ๗ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านโพธิ์ตาก

หมู่ที่ ๒ บ้านโพธิ์ตาก

หมู่ที่ ๓ บ้านโพธิ์ตาก

หมู่ที่ ๔ บ้านสาวแล

หมู่ที่ ๕ บ้านสาวแล

หมู่ที่ ๖ บ้านสาวแล

หมู่ที่ ๗ บ้านศรีวิไล

(องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก, ๒๕๖๔)

๒.๓ ประวัติและเอกลักษณ์

ในตำบลโพธิ์ตากมีชนชาติที่อพยพมาหลายชาติพันธุ์ในปัจจุบันกลุ่มคนที่อพยพมาอยู่ในเขต ตำบลโพธิ์ตาก จำแนกได้สามเผ่าพันธุ์ ดังนี้

บ้านโพธิ์ตาก หมู่ ๑, ๒, ๓ เป็นชนเผ่าไทพวนข้ามมาจากฝั่งลาว เมืองเชียงขวาง ซึ่งเป็นเผ่าเดียวกันกับ ไทพวนบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ภาษาที่ใช้คือ ภาษา สระแอ นี่คือนี่ที่พูดเหมือนกัน การย้ายมานั้นมาอาศัยอยู่ได้ร่มโพธิ์ใหญ่ ที่มีกิ่งก้านมากมาย จึงได้ตั้งถิ่นฐานและตั้งชื่อว่าบ้านโพธิ์ตาก

บ้านสาวแล หมู่ ๔ เป็นชนเผ่าไทดำที่ย้ายถิ่นฐานมาจากฝั่งประเทศลาว โดยการข้ามมาทางจังหวัดเลย ดังนั้น ภาษาที่พูดกันจึงจะออกสำเนียง คล้ายๆจังหวัดเลย

บ้านสาวแล หมู่ ๕, ๖ และบ้านศรีวิไล หมู่ ๗ จะเป็น ไทลาว ถิ่นฐานเดิมก็มาจาก ผังประเทศลาว ดังนั้น ภาษาที่พูดจะเป็น ภาษาลาวการอพยพมาในครั้งนั้นมาอาศัยอยู่ริมห้วยเข็อก มากันแค่ สามครอบครัว สถานที่ที่มาพักอาศัย นั้น มีต้น สาแลเป็นจำนวนมาก ลักษณะต้นสาแล ใบคล้ายๆใบหม่อน ออกดอกคล้ายดอกแก้ว มีกลิ่นหอมมาก จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านของตนเองว่าบ้านสาแล ซึ่งปัจจุบันไม่มีแล้ว เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายคำ จำปาทอง บ้านสาวแลได้มีโอกาส ส่งสาวงามเข้าประกวด ซึ่งตอนนั้น ยังเป็นอำเภอท่าบ่อ และการประกวดได้อันดับ สอง ท่านหลวงแก้ว กมล ท่านนายอำเภอท่าบ่อ จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านให้ใหม่ เป็นบ้าน สาวแล ซึ่งหมายถึง สาวงาม ส่วนบ้านศรีวิไลเป็นหมู่บ้านที่แยกออกไปล่าสุดและเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ปัจจุบันได้มีการปรับตัวและปรับเปลี่ยนเอกลักษณ์เฉพาะตัวให้กลมกลืนกันแต่ภาษาที่พูดกันนั้น ชุมชนยังมีการพูดภาษาดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ภาษาไว้ เช่นภาษาสละแอะและภาษาไทยเลย ไทดำน

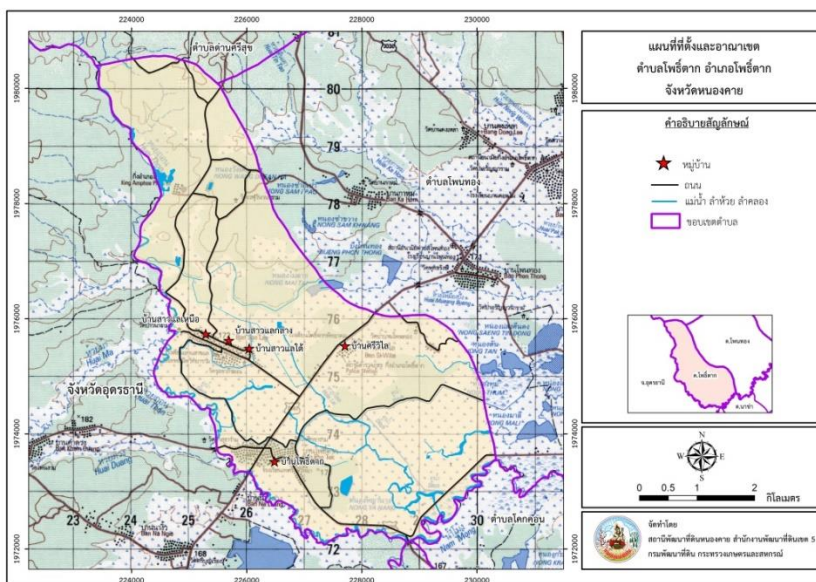
๒.๔ สภาพภูมิประเทศ

โดยทั่วไปเป็นที่ราบ ๒ บริเวณ คือ

๑) พื้นที่ราบ ได้แก่ เขต บ้านโพธิ์ตาก หมู่ ๑, ๒, ๓ บ้านโพธิ์ตาก หมู่ ๔, ๕, ๖ บ้านสาวแล และบ้านศรีวิไลซึ่งใช้ประโยชน์ในการทำนา

๒) พื้นที่เป็นคลื่นลอนลาด กระจายอยู่ทุกหมู่บ้านซึ่งมีไม่มากเป็นพื้นที่ทำนา และปลูกพืชไร่พืชสวนและป่าธรรมชาติ

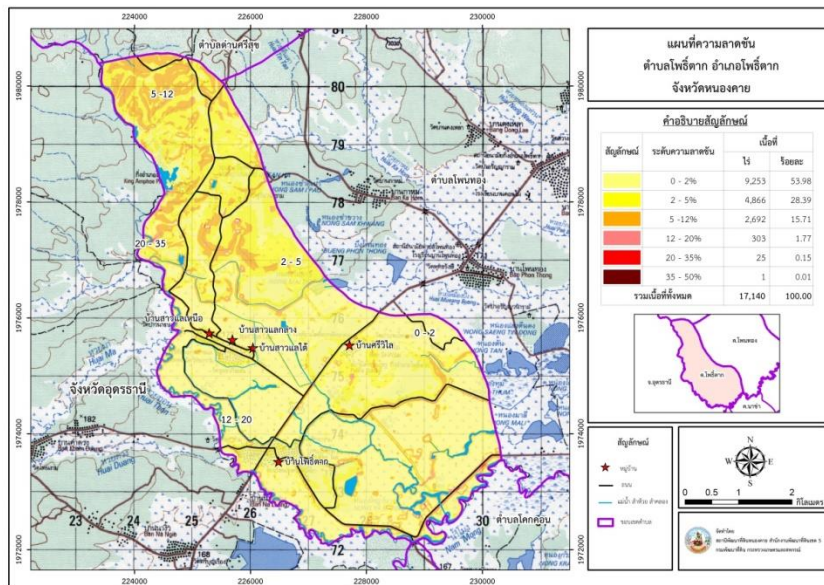
(รูปที่ ๒-๒)

รูปที่ ๒-๑ ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอเมืองโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

แผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

รูปที่ ๒-๒ ความลาดชัน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

๒.๕ สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดหนองคาย มีรายละเอียดดังนี้

- ฤดูหนาว เริ่มต้นกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้ง โดยมีอากาศหนาวจัดในบางวันและเดือนที่มีอากาศหนาวมากที่สุดจะอยู่ในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม

- ฤดูร้อน เริ่มต้นกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

- ฤดูฝน เริ่มต้นกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม อากาศเริ่ม ชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะเดือนสิงหาคมเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกหนาแน่นมากที่สุดในรอบปี

๒.๕.๑ สภาวะอากาศทั่วไป

ลักษณะอากาศลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ มี ๓ ฤดู คือ ร้อน ฝน และหนาว อุณหภูมิเฉลี่ย ๓๕ องศาเซลเซียส

๒.๕.๒ ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดพะเยา พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนกันยายน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้งแล้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุด คือ เดือนธันวาคม

๒.๕.๓ อุณหภูมิ

ลักษณะอากาศจัดอยู่ในจำพวกฝนแล้งร้อนและแห้งแล้ง (ธ.ค. - ม.ค.) ในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนืออุณหภูมิจะเริ่มลดในเดือนพฤศจิกายนและต่ำสุดในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม ในช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม เป็นช่วงเปลี่ยนฤดู อุณหภูมิจะสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในเดือนมีนาคม และร้อนจัดในเดือนเมษายน ในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงใต้(มิ.ย.-ก.ค.) อุณหภูมิโดยทั่วไปจะลดลงและในเดือนตุลาคมอุณหภูมิจะเริ่มลดลงจนอากาศหนาวเย็น-อุณหภูมิ อุณหภูมิโดยทั่วไปจะลดลงและในเดือนตุลาคมอุณหภูมิจะเริ่มลดลงจนอากาศหนาวเย็นอุณหภูมิ

ต่ำสุดรายปี ๙.๕๐ องศาเซลเซียส

สูงสุดรายปี ๔๐.๖๐ องศาเซลเซียส

เฉลี่ยรายปี ๒๖.๔๖ องศาเซลเซียส

๒.๕.๔ ฝน

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ ๓๐ ปี (ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๖๑) ณ สถานีตรวจวัดอากาศจังหวัดหนองคาย (ตารางที่ ๒-๑) ได้รับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล ๒ ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทย ในช่วงฤดูหนาว (ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์) ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเล และมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

ปริมาณน้ำฝนรวมตลอดปี ๑,๖๕๔.๑ มิลลิเมตร โดยในเดือนสิงหาคมมีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด ๓๒๒.๐ มิลลิเมตร และเดือนธันวาคมมีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด คือ ๘.๕ มิลลิเมตร

ความชื้นสัมพัทธ์ มีความชื้นสัมพัทธ์ตลอดปี ๗๔.๐ เปอร์เซ็นต์ สูงสุดในเดือนสิงหาคม เท่ากับ ๘๕.๕ เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ และเดือนมีนาคม เท่ากับ ๖๕.๕ เปอร์เซ็นต์

๒.๕.๕ สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

การวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ โดยใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝนรายเดือนเฉลี่ย และค่าศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (Evapotranspiration : ETo) ของพืชรายเดือนเฉลี่ย ซึ่งคำนวณโดยใช้โปรแกรม Cropwat for Windows Version ๘ โดยใช้สมการ Penman-Monteith

ความชื้นสัมพัทธ์ มีความชื้นสัมพัทธ์ตลอดปี ๗๔.๐ เปอร์เซ็นต์ สูงสุดในเดือนสิงหาคม เท่ากับ ๘๕.๕ เปอร์เซ็นต์ และต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์ และเดือนมีนาคม เท่ากับ ๖๕.๕ เปอร์เซ็นต์

จากนั้นพิจารณาจากระยะเวลาช่วงที่เส้นน้ำฝนอยู่เหนือเส้น ๐.๕ ETo เป็นหลัก เพื่อหาช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืชหนองคาย สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

๑) ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก อยู่ในช่วงต้นเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม และหลังจากหมดฤดูฝนประมาณหนึ่งเดือน ในดินยังคงมีความชื้นเหลืออยู่เพียงพอสำหรับปลูกพืชไร่ หรือพืชผักอายุสั้นได้

๒) ช่วงน้ำมากเกินพอ อยู่ในช่วงปลายเดือนเมษายนถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำฝนมาก โดยเฉพาะบริเวณที่ลุ่มหรือบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ อาจเกิดน้ำท่วมซึ่งส่งผลเสียหายกับผลผลิตได้

๓) ช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมต่อการเพาะปลูก หรือช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้ง มีปริมาณน้ำฝน และการกระจายตัวของฝนน้อย ไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืชจะอยู่ในช่วงต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายนของปีถัดไป ในช่วงเวลาดังกล่าวถ้าได้รับน้ำชลประทานช่วยก็สามารถปลูกพืชได้ และควรจัดหาแหล่งน้ำสำรองหากปลูกพืชในฤดูแล้ง (ตารางที่ ๒-๑ และรูปที่ ๒-๔ ถึง รูปที่ ๒-๕)

ตารางที่ ๒-๑ ปริมาณน้ำฝน ปี ๒๕๕๔ -๒๕๖๓

ปี	ปริมาณน้ำฝน (มม.)
๒๕๕๔	๒,๙๖๕.๐๐
๒๕๕๕	๑,๕๒๒.๒๐
๒๕๕๖	๑,๕๒๖.๘๐
๒๕๕๗	๑,๕๘๔.๓๐
๒๕๕๘	๑,๖๙๗.๑๐
๒๕๕๙	๒,๐๓๑.๔๐
๒๕๖๐	๒,๐๘๙.๑๐
๒๕๖๑	๑,๗๘๗.๒๐
๒๕๖๒	๑,๖๐๗.๙๐
๒๕๖๓	๑๙๕๔.๖๐

ที่มา: สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดหนองคาย (๒๕๖๓)

ตารางที่ ๒ - ๒ สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (เปอร์เซ็นต์)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	การระเหยและการคายน้ำอ้างอิง (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	๑๗.๓	๒๙.๗	๒๒.๙	๖๙.๐	๑๑.๓	๑.๙	๖๓.๙	๑๑.๑
ก.พ.	๑๙.๑	๓๒.๑	๒๕.๐	๖๕.๐	๒๐.๑	๒.๙	๖๗.๕	๑๙.๕
มี.ค.	๒๒.๒	๓๔.๖	๒๗.๘	๖๕.๐	๔๕.๔	๕.๗	๘๔.๖	๔๒.๑
เม.ย.	๒๔.๕	๓๖.๓	๒๙.๗	๖๗.๐	๗๘.๐	๘.๑	๘๙.๔	๖๘.๓
พ.ค.	๒๔.๙	๓๔.๕	๒๘.๙	๗๗.๐	๒๒๕.๖	๑๖.๙	๘๕.๖	๑๔๔.๒
มิ.ย.	๒๕.๑	๓๓.๓	๒๘.๕	๘๑.๐	๒๕๘.๘	๑๙.๔	๗๗.๗	๑๕๐.๙
ก.ค.	๒๔.๙	๓๒.๕	๒๘.๐	๘๔.๐	๓๑๗.๓	๒๑.๔	๗๗.๕	๑๕๖.๗
ส.ค.	๒๔.๖	๓๒.๑	๒๗.๗	๘๕.๐	๓๓๒.๖	๒๒.๓	๗๕.๐	๑๕๘.๓
ก.ย.	๒๔.๔	๓๒.๒	๒๗.๗	๘๓.๐	๒๖๑.๐	๑๗.๓	๗๐.๕	๑๕๑.๑
ต.ค.	๒๓.๒	๓๒.๓	๒๗.๒	๗๖.๐	๘๔.๗	๗.๗	๗๓.๕	๗๓.๒
พ.ย.	๒๐.๔	๓๑.๒	๒๕.๓	๗๐.๐	๑๘.๗	๒.๔	๖๘.๑	๑๘.๑
ธ.ค.	๑๗.๔	๒๙.๔	๒๒.๘	๖๘.๐	๘.๘	๑.๒	๖๗.๓	๘.๗
เฉลี่ย	๒๒.๓	๓๒.๕	๒๖.๘	๗๔.๒	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	๑,๖๖๒.๓	๑๒๗.๒	๙๐๐.๕	๑,๐๐๒.๒

หมายเหตุ: * จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version ๘.๐

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (๒๕๖๒)

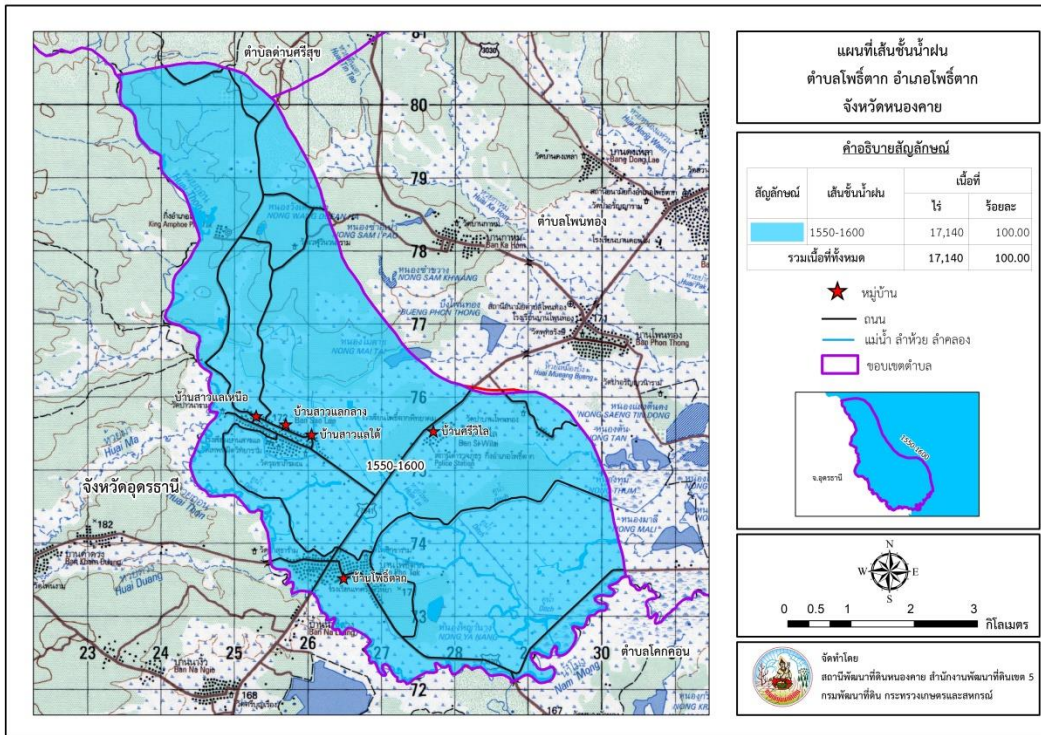
ตารางที่ ๒-๓ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ (ข้อมูล ๑๐ ปี) สูงสุด -ต่ำสุด ปี ๒๕๕๔ -๒๕๖๓

ปี	อุณหภูมิ (°C)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)		
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ยทั้งปี	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๕๔	๔๐.๑๐	๑๑.๑๐	๒๖.๗๙	๑๐๐.๐๐	๒๒.๐๐	๖๕.๐๔
๒๕๕๕	๓๙.๗๐	๑๓.๗๐	๒๘.๐๑	๑๐๐.๐๐	๓๐.๐๐	๗๔.๒๓
๒๕๕๖	๔๒.๓๐	๑๐.๙๐	๒๗.๔๐	๙๘.๐๐	๒๖.๐๐	๗๒.๑๕
๒๕๕๗	๔๐.๔๐	๙.๖๐	๒๗.๗๔	๙๙.๐๐	๒๔.๐๐	๗๒.๕๗
๒๕๕๘	๓๓.๐๖	๒๓.๐๖	๒๘.๐๖	๙๙.๐๐	๒๕.๐๐	๘๗.๔๖
๒๕๕๙	๓๙.๔๑	๑๖.๗๙	๒๗.๕๔	๙๕.๖๕	๓๕.๖๘	๗๒.๐๗
๒๕๖๐	๓๔.๘๐	๑๘.๐๘	๒๗.๑๐	๙๖.๕๒	๓๖.๖๔	๗๕.๕๔
๒๕๖๑	๓๔.๘๔	๑๘.๖๐	๒๗.๑๙	๙๕.๑๐	๔๐.๑๐	๗๒.๕๖
๒๕๖๒	๓๘.๔๐	๑๗.๐๒	๒๘.๓๐	๙๕.๔๕	๓๙.๗๔	๗๐.๕๘
๒๕๖๓	๓๔.๗๗	๑๘.๖๑	๒๘.๐๒	๙๓.๖๕	๓๖.๙๐	๗๑.๐๙

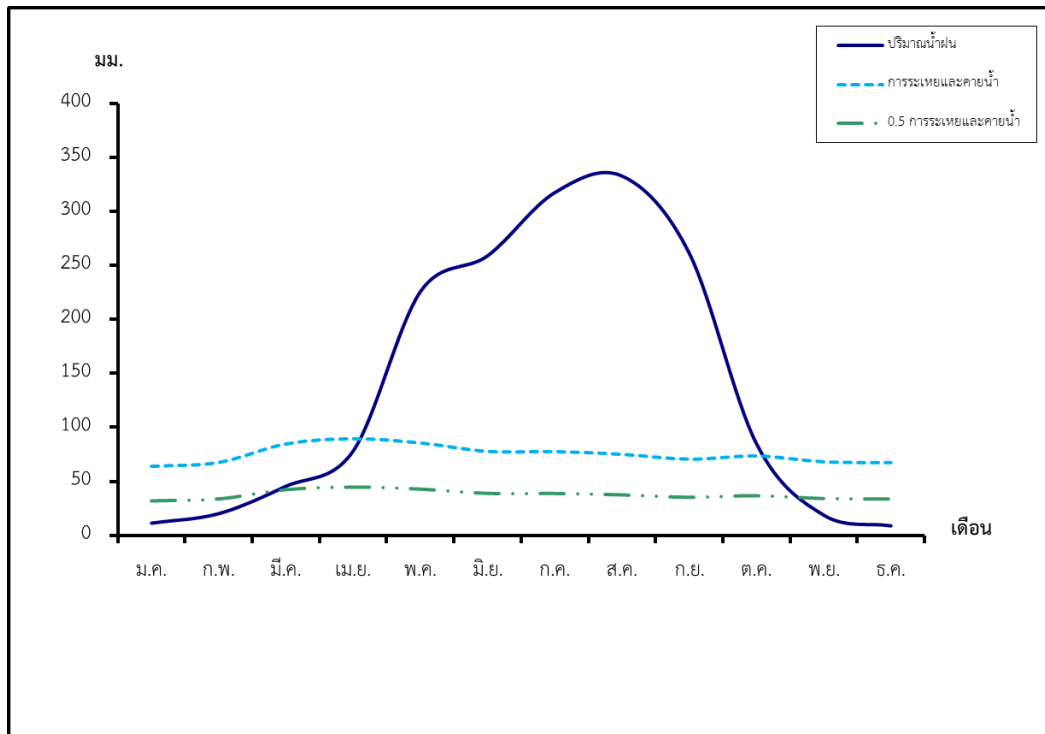
ที่มา: สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัด (๒๕๖๓)

รูปที่ ๒-๔ เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

รูปที่ ๒-๕ สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดหนองคาย

๒.๖ สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (๒๕๖๒) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

๑) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ ๑,๒๒๘ ไร่ หรือร้อยละ ๖.๘๕ ของพื้นที่ตำบล

๒) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ ๑๓,๘๙๔ ไร่ หรือร้อยละ ๘๑.๐๖ ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

๒.๑) พื้นที่นา มีเนื้อที่ ๖,๘๑๐ ไร่ หรือร้อยละ ๓๙.๗๔ ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาร้าง นาข้าว

๒.๒) พืชไร่ มีเนื้อที่ ๑,๙๖๘ ไร่ หรือร้อยละ ๑๑.๔๘ ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไร่ร้าง ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง สับปะรด

๒.๓) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ ๔,๘๔๒ ไร่ หรือร้อยละ ๒๘ ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ยืนต้นผสม ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก ไม้ปลูกเพื่อการค้า

๒.๔) ไม้ผล มีเนื้อที่ ๑๑๗ ไร่ หรือร้อยละ ๑ ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม มะพร้าว มะม่วง กล้วย ลำไย แก้วมังกร

๒.๕) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ ๙๔ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๕๕ ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้าง

๒.๖) พุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ ๕๐ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๒๙ ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

๓) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ ๔๘๘ ไร่ หรือร้อยละ ๒.๘๕ ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าผลัดใบสมบูรณ์

๔) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ ๖๗๙ ไร่ หรือร้อยละ ๓.๙๑ ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา และคลองชลประทาน

๕) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ ๙๕๑ ไร่ หรือร้อยละ ๕.๕๕ ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย พุ่งหญ้าธรรมชาติ พุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ถม

(ตารางที่ ๒-๒ และรูปที่ ๒-๖)

ตารางที่ ๒-๔ สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
พื้นที่เกษตรกรรม (A)		๑๓,๘๙๔	๘๑.๐๖
A๐๐๑	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	๑๓	๐.๐๘
A๑๐๐	นาไร่	๔๙	๐.๒๙
A๑๐๑	นาข้าว	๖,๗๖๑	๓๙.๔๕
A๒๐๐	ไร่ไร่	๑๗	๐.๑๐
A๒๐๒	ข้าวโพด	๗	๐.๐๔
A๒๐๓	อ้อย	๑,๓๕๒	๗.๘๙
A๒๐๔	มันสำปะหลัง	๕๔๖	๓.๑๙
A๒๐๕	สับปะรด	๔๖	๐.๒๗
A๓๐๐	ไม้ยืนต้นไร่ / เสียมโทรม	๑๑๓	๐.๖๖
A๓๐๑	ไม้ยืนต้นผสม	๑๕	๐.๐๙
A๓๐๒	ยางพารา	๔,๐๔๖	๒๓.๖๑
A๓๐๓	ปาล์มน้ำมัน	๔๖๑	๒.๖๙
A๓๐๔	ยูคาลิปตัส	๑๔๐	๐.๘๒
A๓๐๕	สัก	๔๐	๐.๒๓
A๓๑๕	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	๒๗	๐.๑๖
A๔๐๐	ไม้ผลไร่/เสียมโทรม	๑๓	๐.๐๘
A๔๐๕	มะพร้าว	๖๒	๐.๓๖
A๔๐๗	มะม่วง	๑๕	๐.๐๙
A๔๑๑	กล้วย	๓	๐.๐๒
A๔๑๓	ลำไย	๑๙	๐.๑๑
A๔๒๖	แก้วมังกร	๕	๐.๐๓
A๗๐๒	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	๕๐	๐.๒๙
A๙๐๐	สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไร่	๕	๐.๐๓
A๙๐๒	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	๘๙	๐.๕๒
พื้นที่ป่าไม้ (F)		๔๘๘	๒.๘๕
F๒๐๐	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	๒๖	๐.๑๕
F๒๐๑	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	๔๖๒	๒.๗๐
พื้นที่เบ็ดเตล็ด (M)		๙๕๑	๕.๕๕
M๑๐๑	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	๑๓๔	๐.๗๘
M๑๐๒	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	๕๖๓	๓.๒๘
M๒๐๑	พื้นที่ลุ่ม	๒๕๔	๑.๕๙

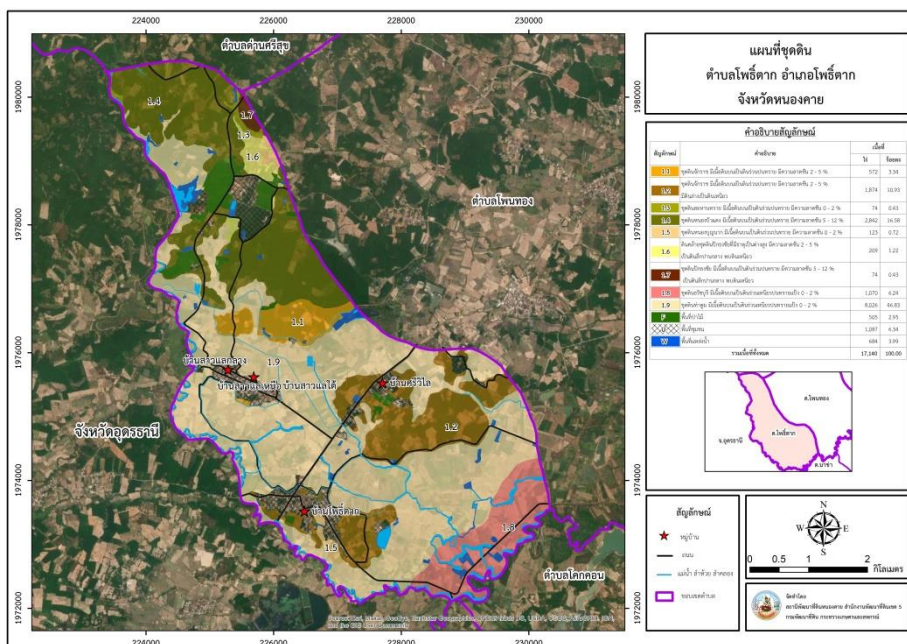

ตารางที่ ๒-๒ สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M๒๐๑+A๑๐๑	พื้นที่ลุ่ม + นาข้าว	๘	๐.๐๕
M๔๐๕	พื้นที่ถม	๗	๐.๐๔
พื้นที่ชุมชน (U)		๑,๑๒๘	๖.๕๘
U๒๐๑	หมู่บ้านบนพื้นราบ	๕๗๖	๓.๓๖
U๓๐๑	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	๕๑๗	๓.๐๒
U๔๐๕	ถนน	๒๕	๐.๑๕
U๕๐๒	โรงงานอุตสาหกรรม	๑๐	๐.๐๖
พื้นที่แหล่งน้ำ (W)		๖๗๙	๓.๙๖
W๑๐๑	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	๓๒๔	๑.๘๙
W๑๐๒	หนอง บึง ทะเลสาบ	๑๖๙	๐.๙๙
W๒๐๑	อ่างเก็บน้ำ	๑๒	๐.๐๗
W๒๐๒	บ่อน้ำในไร่นา	๑๗๔	๑.๐๒
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		๑๗,๑๔๐	๑๐๐.๐๐

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (๒๕๖๕)

รูปที่ ๒-๖ สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

๒.๗ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๒.๗.๑ สภาพสังคมโดยทั่วไป

๑) ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น ๔,๐๑๘ คน แยกเป็น ชาย ๒,๐๖๓ คน/ หญิง ๑,๙๕๕ คน/ ๑,๓๐๐ ครัวเรือนมีความหนาแน่นเฉลี่ย ๘๓ คน/ตารางกิโลเมตร (จำนวนของประชากรทั้งหมดในพื้นที่) ดังรายละเอียดในตารางที่ ๒-๓ ถึง ๒-๔ และรูปที่ ๒-๗

ตารางที่ ๒-๕ จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ปี ๒๕๖๔

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลโพธิ์ตาก	๑,๒๙๙	๒,๐๖๓	๑,๙๕๕	๔,๐๑๘
หมู่ที่ ๑ โพธิ์ตาก	๑๘๐	๒๗๘	๒๗๗	๕๕๕
หมู่ที่ ๒ โพธิ์ตาก	๒๑๙	๓๕๙	๓๒๘	๖๘๗
หมู่ที่ ๓ โพธิ์ตาก	๑๗๕	๒๕๙	๒๖๒	๕๒๑
หมู่ที่ ๔ สวางแล	๒๔๖	๔๕๖	๔๑๘	๘๗๔
หมู่ที่ ๕ สวางแล	๒๑๐	๓๕๗	๓๗๕	๗๓๒
หมู่ที่ ๖ สวางแล	๑๒๐	๒๓๒	๒๑๘	๔๕๐
หมู่ที่ ๗ ศรีวิไล	๑๔๙	๑๑๒	๗๐	๑๘๒

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก (๒๕๖๔)

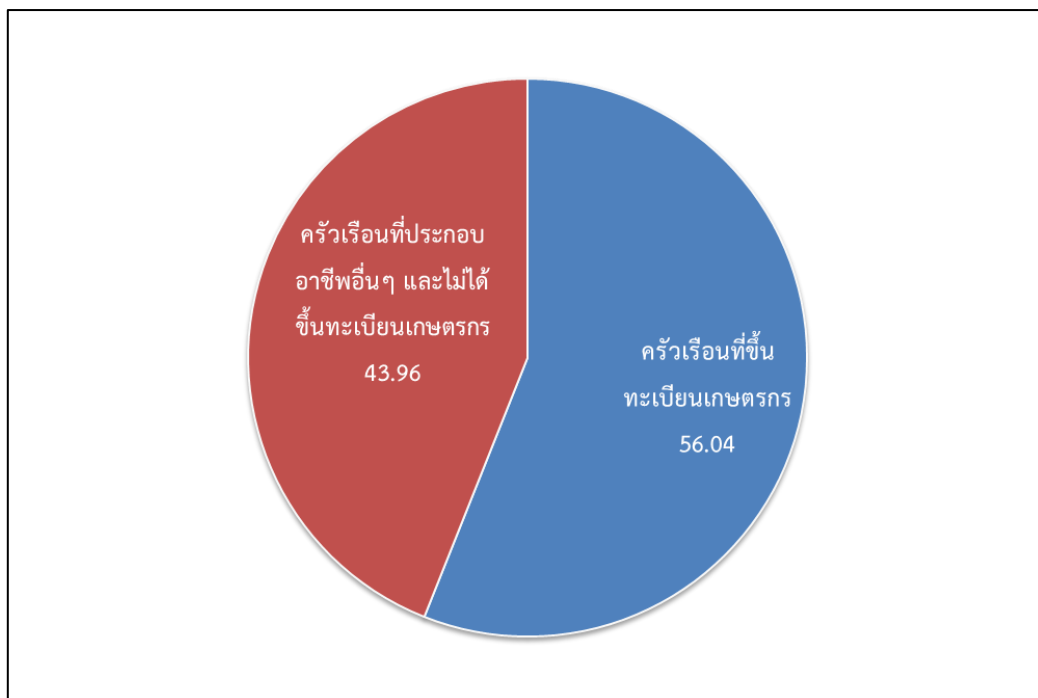
ตารางที่ ๒-๖ จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอเมืองโพธิ์ตาก
จังหวัดหนองคาย ปี ๒๕๖๔

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ^{๑)}	๑,๒๙๙	๑๐๐.๐๐
- จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ^{๒)}	๗๒๘	๕๖.๐๔
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	๕๗๑	๔๓.๙๖

ที่มา: ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก (๒๕๖๔)

๒) สำนักงานเกษตรอำเภอโพธิ์ตาก (๒๕๖๔)

รูปที่ ๒-๗ สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

๒) สภาพทั่วไป

จากข้อมูลพื้นฐาน สภาพทั่วไปของตำบลโพธิ์ตาก อยู่ในเขตอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคายซึ่งเป็นอำเภอ ที่แยกมาจาก อำเภอศรีเชียงใหม่จังหวัดหนองคาย เมื่อปี ๒๕๔๐ หลังจากนั้น อำเภอโพธิ์ตาก ได้รับการสถาปนาเป็นอำเภอเมื่อปี ๒๕๕๐ ตำบลโพธิ์ตากเป็น ๑ ใน ๓ ของจำนวน ตำบลทั้งหมด ของอำเภอโพธิ์ตากซึ่งมีทั้งหมด ๗ หมู่บ้าน โดยมีประชาชนที่อพยพ มาอยู่จากหลายถิ่นฐาน ส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นเผ่าพันธุ์ที่ย้ายข้ามมาจาก ประเทศลาว ถึงแม้จะย้ายมาจากประเทศเดียวกัน แต่ก็มี ความแตกต่าง คือต่างเผ่าพันธุ์ ดังนั้นการพูดสำเนียง ภาษาจึงมีความแตกต่างกัน แต่การดำรงชีวิตได้มี ความกลมกลืนกัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ และความใกล้ชิดทำให้เกิดความกลมกลืน

๒.๑) ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม

ชาวตำบลโพธิ์ตากถึงจะมีหลายเผ่าพันธุ์ แต่ที่ผ่านไม่มีความขัดแย้งที่รุนแรงมากนัก จะมีบ้างในปัจจุบันก็เป็นเพียงเด็กวัยรุ่นที่ทะเลาะกันเท่านั้นสิ่งนี้อาจจะสืบเนื่องมาจากขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดั้งเดิมสืบทอดกันมา ทำให้ไม่มีความขัดแย้งถึงขั้นรุนแรง งานประเพณีที่สำคัญ

๒.๑.๑) ประเพณีบุญ ผะเหวด หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า บุญมหาชาติ เป็น ประเพณีบุญตามฮีตสิบสอง ของชาวอีสาน แต่ถ้าถือเป็นเรื่องทาน ก็เป็นประเพณีการบริจาคทานครั้ง ยิ่งใหญ่ ก็พอจะอนุมานได้ถึงสภาพทั่วไป ของชาวอีสานว่า ดอกจิก ดอกจาน บานราวต้นเดือน ๓ พุทธศาสนิกชนจะเก็บดอกไม้เหล่านี้ มาร้อยเป็นมาลัยเพื่อตกแต่งศาลาการเปรียญสำหรับบุญมหาชาติและ ในงานนี้ก็จะมีการเทศน์มหาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นงานอันศักดิ์สิทธิ์ผู้ใดฟังเทศน์มหาชาติจบภายในวันเดียว และ บำเพ็ญคุณงามความดี จะได้อานิสงส์ไปเกิดในภพหน้า ชาวตำบลโพธิ์ตาก จะมีการนำข้าวมาก่อเป็นเจดีย์ ข้าว แล้วถวายให้กับวัดเพื่อที่ทางวัดจะได้ นำไปจำหน่ายแล้วเอาเงินมาบูรณะวัด

๒.๑.๒) ประเพณี วันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทยมาแต่โบราณก่อนที่จะมี การประกาศวันขึ้นปีใหม่แบบสากล ในขณะที่ชาวต่างชาติต่างรู้จักวันสงกรานต์ในฐานะของการละเล่น สาดน้ำคลายร้อนที่โด่งดังไปทั่วโลกคำว่าสงกรานต์นั้น แปลว่า ก้าวขึ้น เปลี่ยนผ่าน หรืออย่างขึ้น ซึ่งตรงกับ ทางโหราศาสตร์ที่ว่า วันสงกรานต์จะเป็นช่วงเวลาที่พระอาทิตย์เคลื่อนจากราศีมีนเข้าสู่ราศีเมษ ซึ่งตรงกับ วันที่ ๑๓ , ๑๔, ๑๕ เมษายนของทุกปี ชาวตำบลโพธิ์ตากจะมีประเพณีแห่นางสงกรานต์ และมีการละเล่น สาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน

๒.๑.๓) ประเพณีบุญบั้งไฟ ชาวตำบลโพธิ์ตากมีอาชีพทำการเกษตรและ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงต้องพึ่งพาธรรมชาติในการเพาะปลูก น้ำเป็นสิ่งจำเป็นหลักในการเพาะปลูก หากปีใด น้ำไม่เพียงพอที่จะเพาะปลูก เกษตรกรจะจัดพิธีขอฝน ประเพณีบุญบั้งไฟ หนึ่งในประเพณีสำคัญของชาว ตำบลโพธิ์ตากที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันต่อมา ประเพณีบุญบั้งไฟ หรือ “งานบุญเดือนหก” เป็น ประเพณี ที่จัดในช่วงฤดูฝนที่เข้าสู่ ฤดูทำนา อยู่ในช่วงเดือน ชาวนาชาวไร่จะทำพิธีบูชาขอฝนจากพญา แถน เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาไม่เสียหาย ซึ่งชาวโพธิ์ตากจะมีการจัดงานประเพณีนี้ทุกปี

๒.๑.๔) ประเพณีวันเข้าพรรษา การเข้าพรรษา เป็นพุทธบัญญัติ ซึ่งพระภิกษุทุกรูปจะต้องปฏิบัติตาม หมายถึง การอธิษฐานอยู่ประจำที่ไม่เที่ยวจาริกไปยังสถานที่ต่างๆ เว้นแต่มีกิจจำเป็น จริง ๆ ช่วงจำพรรษาจะอยู่ในช่วงฤดูฝนคือแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึง ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี ดังนั้น วันเข้าพรรษา หมายถึง วันที่พระภิกษุในพระพุทธศาสนาอธิษฐานอยู่ประจำในวัด หรือเสนาสนะที่คุ้มแดดคุ้มฝนได้แห่งหนึ่งไม่ไปค้างแรมในที่อื่น ตลอด ๓ เดือนในฤดูฝน ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ จนถึงกลางเดือน

๑๑ ในวันเข้าพรรษาของแต่ละปี ชาวตำบลโพธิ์ตาก จะมีการแห่เทียน พรรษา และมีการทำบุญตักบาต กัน นอกจากนี้ก็มีการถวายเทียน พรรษา ซึ่งเขามีความเชื่อว่าจะทำให้ครอบครัวของเขามีแต่ความเจริญ รุ่งเรือง

๒.๑.๕) ประเพณีบุญข้าวประดับดิน ประเพณีบุญข้าวประดับดิน บุญเดือนเก้า ประเพณีภาคอีสาน ที่จัดขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และสัตว์นรกหรือเปรต ประเพณีบุญ ข้าวประดับดิน บุญเดือนเก้า เป็นอีกหนึ่งประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ โบราณ โดยบุญข้าวประดับดิน เป็นงานประเพณีที่ถูกจัดขึ้นในวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือนเก้า ของทุก ๆ ปี ทั้งนี้ในการทำบุญข้าวประดับดินนั้น ชาวบ้านจะนำข้าวปลา อาหาร คาวหวาน ผลไม้ หมาก พลู บุหรี่ มาห่อด้วยใบตอง และทำเป็นท่อนเล็ก ๆ ก่อนจะนำไปวางตามโคนต้นไม้ใหญ่หรือตามพื้นดินบริเวณรอบ ๆ เจดีย์ หรือโบสถ์ โดยการทำบุญข้าวประดับดินนี้ ชาวบ้านเชื่อว่า เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว รวมถึงอุทิศส่วนกุศล ให้กับสัตว์นรก หรือเปรต นอกจากนี้ บุญข้าวประดับดิน ยังถือว่าเป็นการให้ทานแก่ผู้ยากไร้รวมทั้งสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ ที่ต้องหิว ออดมื้อกินมื้อมาตลอดทั้งปีอีกด้วย เพราะการที่ตั้งอาหารไว้ที่พื้นทำให้สัตว์เหล่านั้น สามารถเข้ามากินได้อย่างเต็มที่

๒.๑.๖) วันออกพรรษา ประชาชนชาวตำบลโพธิ์ตากจะมีการทำบุญตักบาตรกันในวันออกพรรษา มีการตักบาตรเทโวซึ่งชาวบ้านจะตักบาตรด้วยเงินและข้าว

๒.๑.๗) ประเพณีงานบุญกฐิน เป็นศัพทในพระวินัยปิฎกเถรวาท เป็นชื่อเรียกผ้าไตรจีวรที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้อยู่จำพรรษาครบ ๓ เดือนแล้ว สามารถรับมานุ่งห่มได้ โดยคำว่า การทอดกฐิน หรือการกรานกฐิน จัดเป็นสังฆกรรมประเภทหนึ่งตามพระวินัยบัญญัติเถรวาทที่มี กำหนดเวลา คือพระสงฆ์สามารถกระทำสังฆกรรมนี้ได้นับแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ เท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ และอนุเคราะห์ภิกษุผู้ทรงคุณที่มีจีวรชำรุด๑ ดังนั้นกฐินจึงจัดเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังฆกรรมของพระสงฆ์โดยจำเพาะ ซึ่งนอกจากในพระวินัยฝ่ายเถรวาทแล้ว กฐินยังมีในฝ่ายมหายานบางนิกายอีกด้วย แต่จะมีข้อกำหนดแตกต่างจากพระวินัยเถรวาท การได้มาของผ้าไตรจีวรอันจะนำมากรานกฐินตามพระวินัยบัญญัติของเถรวาทนี้ พระพุทธองค์ไม่ทรงห้ามการรับผ้าจากผู้ศรัทธาเพื่อนำมากรานกฐิน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เกิดทานพิธีการ ถวายผ้ากฐิน หรือการทอดกฐินของพุทธศาสนิกชนขึ้น และด้วยการที่การถวายผ้ากฐินนั้น จัดเป็นสังฆทาน คือถวายแก่คณะสงฆ์โดยไม่เจาะจงภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เพื่อให้คณะสงฆ์นำผ้าไปอุปโลกน์ ยกให้ แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งตามที่คณะสงฆ์ลงมติ (ญัตติทุติยกรรมวาจา) และกาลทาน ที่มีกำหนดเขตเวลาถวายแน่นอน คณะสงฆ์วัดหนึ่ง ๆ สามารถรับได้ครั้งเดียวในรอบปี จึงทำให้ประเพณีการทอดกฐินเป็นบุญประเพณีนิยมที่สำคัญของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย ประเพณีการทอดกฐินของพุทธศาสนิกชนไทยมีมาช้านาน โดยมีทั้งพิธีหลวงและพิธีราษฎร์ โดยการถวายผ้าพระกฐินของพระมหากษัตริย์จัดเป็นพระราชพิธีที่สำคัญประจำปี ในปัจจุบันถวายผ้ากฐินในแง่การสนับสนุนผ้าไตรจีวรเพื่อใช้ในสังฆกรรมสำคัญของคณะสงฆ์ได้ถูกลดความสำคัญลงไป แต่กลับให้ความสำคัญกับบิรวารของกฐินทานแทน เช่น เงิน หรือวัตถุสิ่งของ เพื่อนำสิ่งเหล่านี้มาพัฒนาถาวรวัตถุและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ซึ่งจัดเป็นสังฆทานอย่างหนึ่งเช่นเดียวกัน กฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลานั้นมีเพียง ๑ เดือน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลานี้เรียกว่า กฐินกาล คือระยะเวลา ทอดกฐิน หรือ เทศกาลทอดกฐิน ชาวบ้านจะ

มีการทอดกฐินทุกๆปี

๒.๒) การศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่ จบการศึกษาภาคบังคับ และอ่านออกเขียนได้ มีสถานศึกษาในพื้นที่ ได้แก่

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโพธิ์ตาก	๑	แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสาวแล	๑	แห่ง
- โรงเรียนประถมศึกษา	๒	แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา	๑	แห่ง

๒.๓) การสาธารณสุข

- โรงพยาบาลอำเภอโพธิ์ตาก	๑	แห่ง
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล	๒	แห่ง
- อัตราการใช้ส้วมร้อยละ	๑๐๐	

๒.๔) แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำน้ำ, ลำห้วย	๒	สาย
- บึง, หนองอื่นๆ	๒๒	แห่ง

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝาย	๕	แห่ง
-------	---	------

- ถังเก็บน้ำฝน ขนาดบรรจุ ๒๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร จำนวน ๑ แห่ง

การสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

- บั้มสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	๑	แห่ง
-----------------------	---	------

๒.๕) สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด / สำนักสงฆ์	๖	แห่ง
-------------------	---	------

๒.๖) การคมนาคมขนส่ง

- มีถนนลาดยาง ๒ สาย ยาว ๕.๔ กิโลเมตร
- ถนนภายในหมู่บ้านบางส่วนเป็นถนนลูกรัง และส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

เหล็ก

- ทางรถยนต์ เขตตำบลโพธิ์ตาก มีถนนหลวงตัดผ่าน สายศรีเชียงใหม่-กลางใหญ่

๒๒๖๖ ยาวประมาณ ๓๓ กิโลเมตร

๒.๗) การโทรคมนาคม

- ที่ทำการไปรษณีย์	๑	แห่ง
--------------------	---	------

๒.๘) การไฟฟ้า

- มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน รวม ๗ หมู่บ้าน อยู่ในส่วนรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

๒.๙) การประปา

- การประปาส่วนภูมิภาค อยู่ในความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาคอำเภอ บ้านผือ ซึ่ง จะใช้ใน หมู่ที่ ๔,๕,๖,๗ ตำบลโพธิ์ตาก

- ประปาหมู่บ้าน อยู่ในความรับผิดชอบของกรมอนามัย ซึ่งใช้ในหมู่ ๑,๒,๓ ตำบลโพธิ์ตาก

๒.๑๐) โทรศัพท์/ระบบอินเทอร์เน็ต/wifi

- มีการใช้โทรศัพท์ตามบ้านเรือน และใช้มือถือหรือสมาร์ทโฟน ทุกครัวเรือน
- ประชาชนมีการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต/wifi เพื่อใช้ในการติดต่ออย่างแพร่หลาย

๒.๑๑) สถานที่ท่องเที่ยว

- มีแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะวิถีชุมชนและเชิงเกษตร หมู่ที่ ๑ ตำบลโพธิ์ตาก
- ม่องเบิ่งนวัตกรรมตำบลโพธิ์ตาก หมู่ที่ ๑
- ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ ๑

๒.๑๒) การพาณิชย์/กลุ่มอาชีพ หน่วยธุรกิจใจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก

- ปั้มน้ำมันและก๊าซ	๒	แห่ง
- ร้านน้ำมันหยอดเหรียญ	๒	แห่ง
- โรงสี	๕	แห่ง
- ร้านขายของเบ็ดเตล็ด	๓๐	แห่ง
- อู่ซ่อมรถยนต์	๔	แห่ง
- ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์	๒	แห่ง
- ร้านทำน้ำดื่ม	๑	แห่ง
- ร้านอาหารปรุงสุก	๖	แห่ง
- ร้านตัดผม/ เสริมสวย	๔	แห่ง
- ร้านจำหน่ายอุปกรณ์การเกษตร	๑	แห่ง
- ร้านขายปุ๋ย	๒	แห่ง
- ร้านปะยางรถยนต์	๑	แห่ง
- ขนมจิ้น	๑	แห่ง
- เสาร์รับสัญญาณ	๔	แห่ง
- ร้านขายอะไหล่รถจักรยานยนต์	๑	แห่ง
- ร้านล้างรถ	๑	แห่ง

๒.๑๒) หมอдинอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

หมอดินอาสาในตำบลโพธิ์ตาก มีจำนวน ๘ ราย คือ

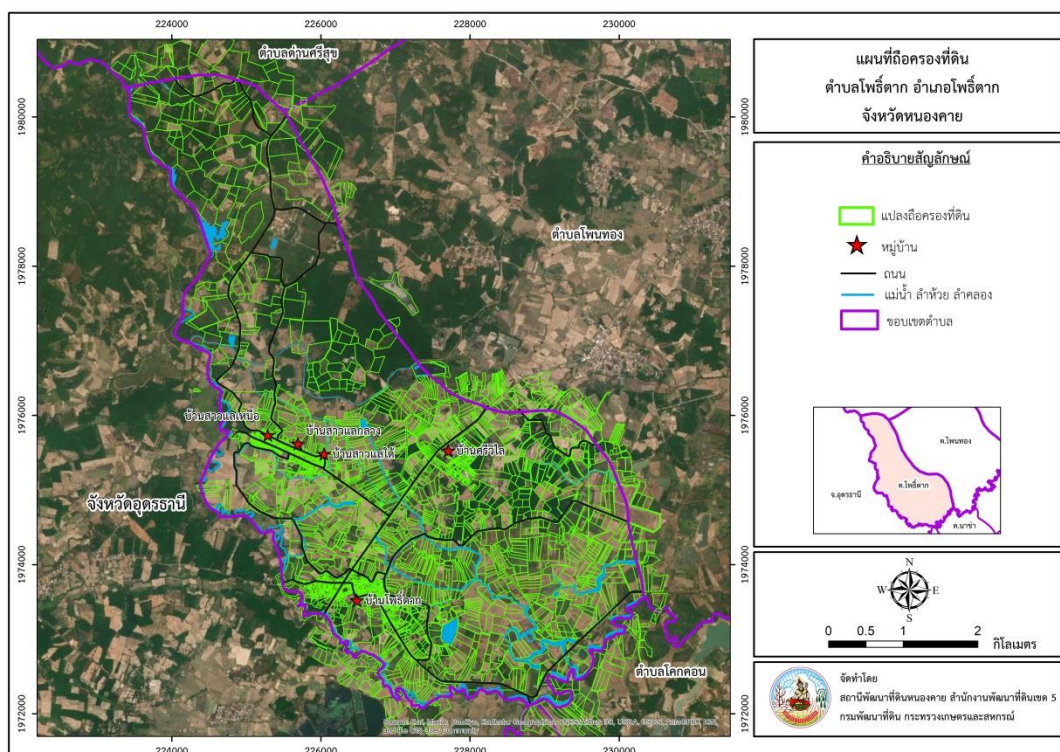
๑. นายบุญมี คำภูแก้ว	หมอดินอาสาระดับตำบล
๒. นายสาลี บุญธรรม	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
๓. นายทองมุก ชาวดอน	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
๔. นายอรุณ เชื้อบ้านไร่	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
๕. นางวิเชียร ประกันยา	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
๖. นางปรีดา บัวพิศ	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
๗. นายเมธา สีทธิราช	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน
๘. นายสุพจน์ ห่อศรี	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้าน

(กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๖๔)

๘) การถือครองที่ดิน

ปี ๒๕๖๔ ประชากรตำบลโพธิ์ตาก จำนวน ๔,๐๑๘ คน ถือครองที่ดินเฉลี่ยคนประมาณ๗.๔๖ ไร่ (รูปที่ ๒-๘)

รูปที่ ๒-๘ แผนที่ถือครองที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

๙) ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ตำบลโพธิ์ตาก รายได้ส่วนใหญ่มาจาก การเกษตร ซึ่งการเกษตรที่เกษตรกรทำในปัจจุบัน หลักคือการทำนา การทำนานั้นเกษตรกรจะปลูกข้าวไว้เพื่อกิน ในส่วนที่เหลือ จึงจำหน่าย

๙.๑) การประกอบอาชีพ

เกษตรกรที่มีรายได้จากการขายผลผลิตจากข้าวจึงมีไม่มากนัก คิดแล้ว เพียง ๔๐ % ส่วนรายได้ของเกษตรกร อีก ๕๐ % คือ รายได้จาก การทำสวนยางพารา ซึ่งเกษตรกรมีรายได้ที่สูงกว่าส่วนที่เหลือ ๑๐% นั้นเป็นรายได้จากการเกษตรอื่นๆ ซึ่งไม่มากนัก โดยภาพรวมแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่จะมีรายได้มาจากการทำการเกษตร (สำนักงานเกษตรอำเภอโพธิ์ตาก, ๒๕๖๔)

๙.๑.๑) อาชีพทำเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง อ้อย โรงงาน และปาล์มน้ำมัน รองลงมาได้แก่ อาชีพการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ยังมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งปัจจุบัน ราคา ของ โค -กระบือ-แพะ ราคาสูงมาก และนอกจากนี้เกษตรกรยัง เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ เป็ดที่เลี้ยง จะเป็นเป็ดเทศ และเป็ด ไช้ ส่วนไก่จะมีการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

๙.๑.๒) ด้านอุตสาหกรรม ตำบลโพธิ์ตากมีอุตสาหกรรมครัวเรือน เช่น

- กลุ่มเลี้ยงไก่ผู้สูงอายุ	๑	กลุ่ม
- กลุ่มเห็ดนางฟ้า	๑	กลุ่ม
- กลุ่มจักสานผู้สูงอายุ	๑	กลุ่ม
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าว (ข้าวฮางอก)	๑	กลุ่ม
- กลุ่มนวดสมุนไพรผู้สูงอายุ	๑	กลุ่ม
- กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง	๑	กลุ่ม
- กลุ่มปลูกข้าวนาปลัง	๑	กลุ่ม
- กลุ่มแจวหนังกุ้ง	๑	กลุ่ม
- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร	๑	กลุ่ม
- กลุ่มเย็บผ้า	๑	กลุ่ม
- กลุ่ม SML	๑	กลุ่ม
- กลุ่มพานบายศรี	๑	กลุ่ม
- กลุ่มเลี้ยงไส้เดือน	๑	กลุ่ม
- กลุ่มเกษตรกรรมบ้านศรีวิไล	๑	กลุ่ม
- กลุ่มเกษตรกรแม่บ้านบ้านโพธิ์ตาก (ถั่วลิสง)	๑	กลุ่ม
- กลุ่มเกษตรกรแม่บ้านบ้านสาวแล	๑	กลุ่ม

๙.๑.๓) สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

๑. กลุ่มแม่บ้านบ้านโพธิ์ตาก จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสง
๒. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านโพธิ์ตาก จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากข้าวฮางอก
๓. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสาวแล จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วย
๔. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตัดเย็บเสื้อผ้า จำหน่ายผ้าทอมือ

๙.๒) ด้านแรงงาน

ประชากรส่วนใหญ่จะใช้แรงงานจากคนภายในตำบลเพราะ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นเป็นรับจ้างทั่วไป รับราชการ รับเหมาก่อสร้าง และงานอื่นๆ มีการจ้างแรงงานแบบชาวบ้าน ในภาคการเกษตร และในธุรกิจขนาดเล็ก

๙.๓) ด้านแหล่งน้ำทางการเกษตร

แหล่งน้ำทางการเกษตรเพียงพอ ในพื้นที่ตำบลโพธิ์ตาก แหล่งน้ำที่สำคัญหลายแห่งคือ ลำห้วยทอน ตอนบน และตอนล่าง หนองห้วยนาง และคลองห้วยโมง วังเดือนห้า หนองข่าไม้ตาย หนองไหล หนองต๋มเผิง และมีคลองชลประทานกระจายทุกพื้นที่ของตำบล

๙.๔) ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลพื้นฐาน (จปฐ.) ปี ๒๕๖๓ พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ ๒๔๖,๙๕๘.๒ บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ ๒๒๗,๓๒๕.๘๔ บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ ๑๙,๖๓๓ บาท

บทที่ ๓ ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย คือ ๑) ทรัพยากรป่าไม้ ๒) ทรัพยากรน้ำ และ ๓) ทรัพยากรดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ ทรัพยากรป่าไม้

จากการสำรวจของส่วนวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดินที่ กรมพัฒนาที่ดิน ๒๕๖๒ พบว่าตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย มีพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าไม้อยู่ ๔๘๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๖ ของพื้นที่ตำบล ส่วนใหญ่กระจายอยู่ทั่วทั้งตำบล

๓.๒ ทรัพยากรน้ำ

แหล่งน้ำตามธรรมชาติและที่มีการพัฒนา

๑. ลำห้วยทอน ตอนบน และตอนล่าง
๒. หนองหญ้านาง และคลองห้วยโมง
๓. วังเดือนห้า
๔. หนองซำไม้ตาย
๕. หนองไหล
๖. หนองตุ้มเผิง

ตำบลโพธิ์ตากมีแหล่งน้ำจำนวน ๗๖๙ ไร่ หรือร้อยละ ๓.๙๖ ของพื้นที่ตำบล พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่อาศัยน้ำในระบบชลประทาน

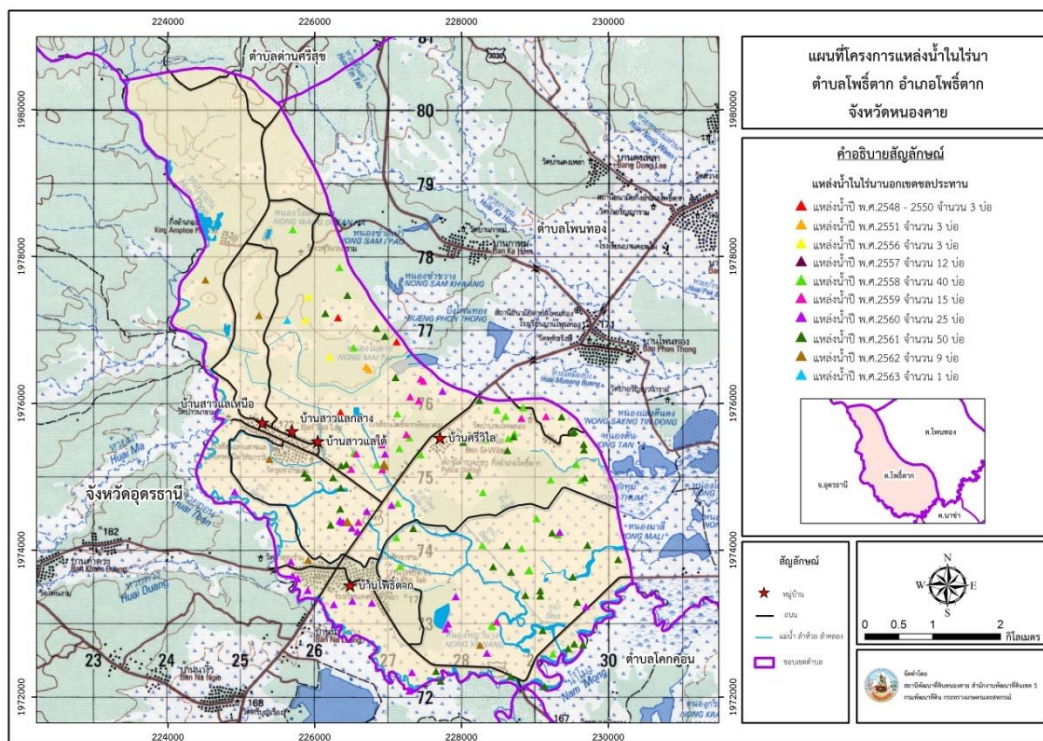
พร้อมทั้งยังมีแหล่งน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน เป็นสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ซึ่งก่อสร้างมาแล้วจำนวน ๑๖๑ บ่อ (รูปที่ ๓-๑)

แหล่งน้ำใต้ดิน

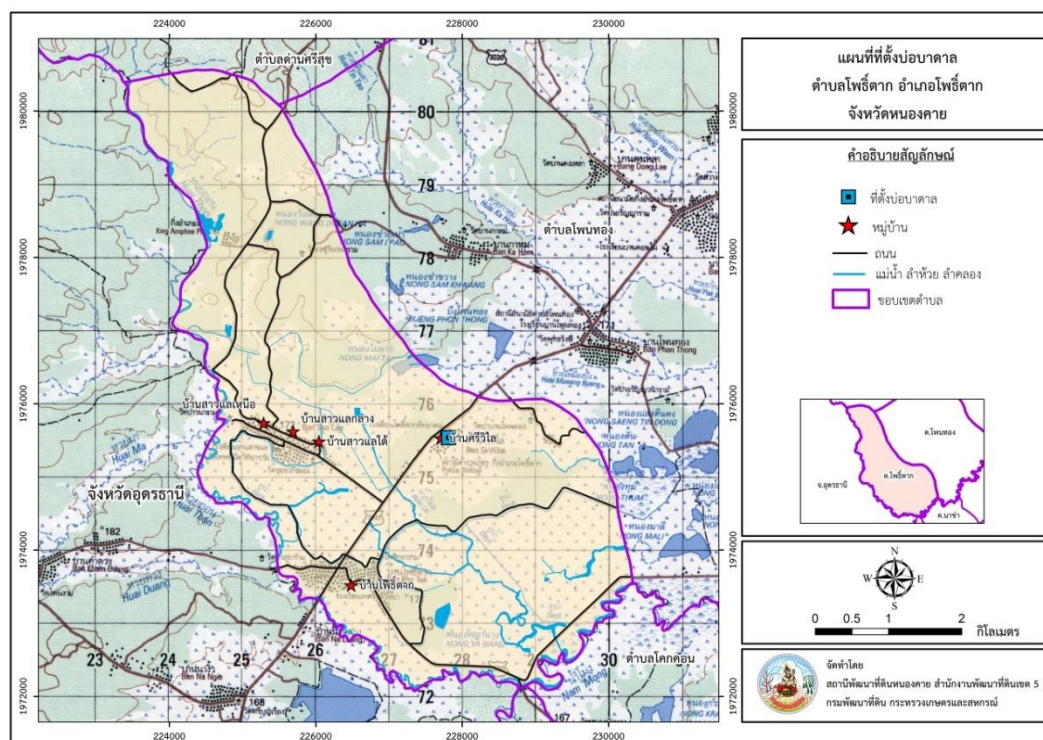
มีการขุดน้ำใต้ดินใช้จำนวน ๑ บ่อ คือบ้านศรีวิไล (รูปที่ ๓-๒)

รูปที่ ๓-๑ แผนที่โครงการแหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ปี ๒๕๔๘-๒๕๖๓

รูปที่ ๓-๒ แผนที่ที่ดินตั้งบ่อบาดาล ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

๓.๓ ทรัพยากรดิน

๓.๓.๑ สถานภาพทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย

๑) ชุดดินจักราช (Ckr) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดี ปานกลางถึงดี มีเนื้อที่รวมทั้งหมด ๒,๗๖๖ ไร่ หรือร้อยละ ๑๖.๑๔ ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Ckr-gm-sLA : ดินคล้ายชุดดินจักราชที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน ๐ - ๒ %

๒) ชุดดินหนองบัวแดง (Nbd) สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงเบนลูกคลื่นลอนลาด มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว มีเนื้อที่รวมทั้งหมด ๓,๑๑๓ ไร่ หรือร้อยละ ๑๘.๓๖ ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Nbd-sC : ชุดดินหนองบัวแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน ๕ - ๑๒ %

๓) ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn) สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเลว มีเนื้อที่รวมทั้งหมด ๔๗ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๒๗ ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Nbn-pic,col-sLA : ดินคล้ายชุดดินหนองบุญมากที่มีศิลาแลงอ่อน และเป็นดินร่วนหยาบ มีความลาดชัน ๐ - ๒ %

๔) ชุดดินขามทะเลสอ (Kts) สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว มีเนื้อที่รวมทั้งหมด ๗,๐๔๗ ไร่ หรือร้อยละ ๗๑.๑๑ ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Kts-sLA : ชุดดินขามทะเลสอ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน ๐ - ๒ %

๕) ชุดดินละหานทราย (Lah) สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงดีปานกลาง มีเนื้อที่รวมทั้งหมด ๘๒๐ ไร่ หรือร้อยละ ๔.๗๘ ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Lah-sLA : ชุดดินละหานทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน ๐ - ๒ %

๖) ชุดดินธวัชบุรี (Th) สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีการระบายน้ำค่อนข้างเลว มีเนื้อที่รวมทั้งหมด ๑,๐๗๑ ไร่ หรือร้อยละ ๖.๒๕ ของพื้นที่ตำบล

- หน่วยแผนที่ดิน Th-sicLA : ชุดดินธวัชบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย แปร มีความลาดชัน ๐ - ๒ %

ดังรายละเอียดในตารางที่ ๓-๑ ถึง ๓-๒ และรูปที่ ๓-๓ และ ๓-๔

แผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ ๓-๑ หน่วยแผนที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

หน่วยแผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
Ckr-gm-sIA	ดินคล้ายชุดดินจักราชที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน ๐ - ๒ %	๒,๗๖๖	๑๖.๑๔
Nbd-slC	ชุดดินหนองบัวแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน ๕ - ๑๒ %	๓,๑๑๓	๑๘.๑๖
Nbn-pic,col-sIA	ดินคล้ายชุดดินหนองบุญมากที่มีศิลาแลงอ่อน และเป็นดินร่วนหยาบ มีความลาดชัน ๐ - ๒ %	๔๗	๐.๒๗
Kts-sIA	ชุดดินขามทะเลสอ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน ๐ - ๒ %	๗,๐๔๗	๔๑.๑๑
Lah-sIA	ชุดดินละหานทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน ๐ - ๒ %	๘๒๐	๔.๗๘
Th-sicIA	ชุดดินธวัชบุรี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง มีความลาดชัน ๐ - ๒ %	๑,๐๗๑	๖.๒๕
F	พื้นที่ป่าไม้	๕๐๕	๒.๙๕
U	พื้นที่ชุมชน	๑,๐๘๗	๖.๓๔
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	๖๘๔	๓.๙๙
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		๑๗,๑๔๐	๑๐๐.๐๐

ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (๒๕๖๓)

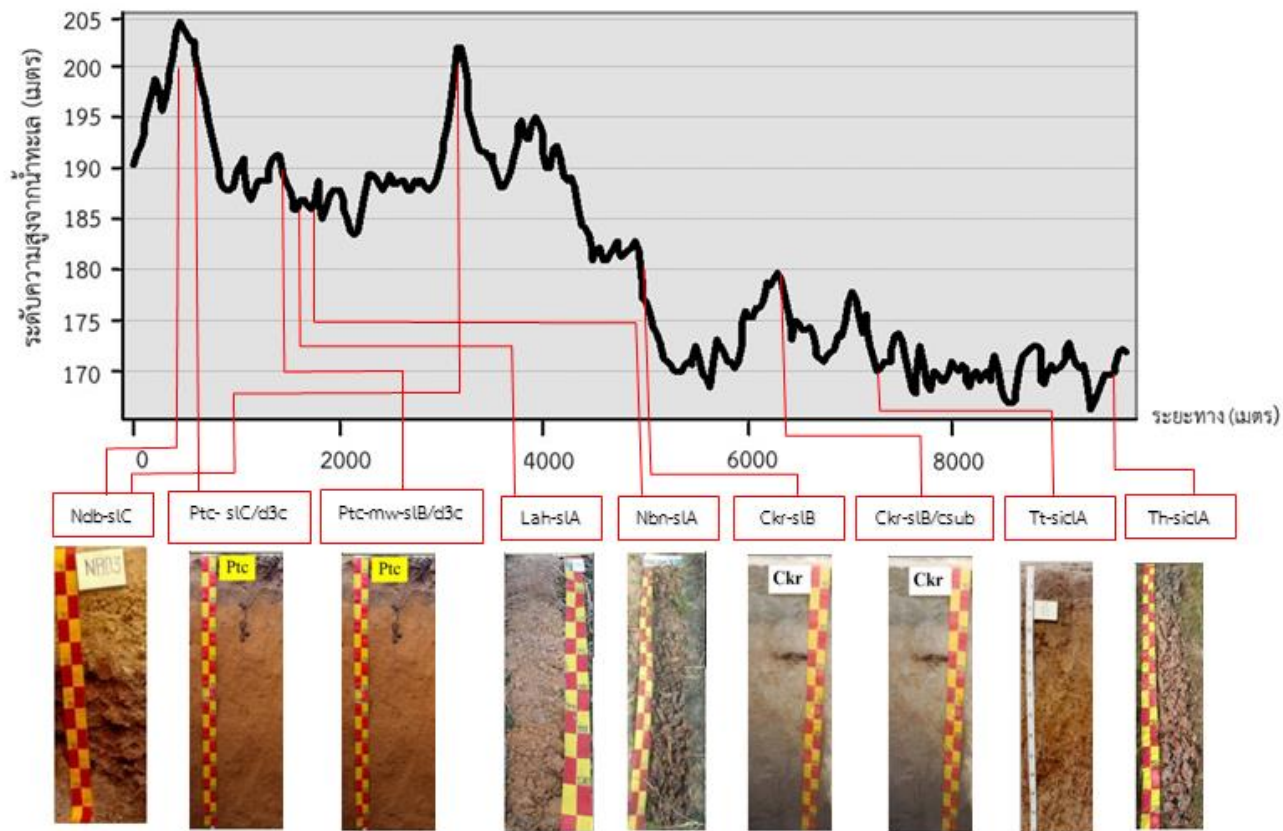
ตารางที่ ๓-๒ สมบัติดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	การระบายน้ำ	CEC (meo/g)	BS (%)	ความลึก	อินทรีย์วัตถุ	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
Ckr-gm-sIA	๐ - ๒	ดี	<๑๐	<๓๕	๑๕๐ ซม	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
Nbd-sIC	๕ - ๑๒	ดีปานกลาง	<๑๐	<๓๕	๑๕๐ ซม	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
Nbn-pic,col-sIA	๐ - ๒	ค่อนข้างเลว	<๑๐	<๓๕	๑๕๐ ซม	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
Kts-sIA	๐ - ๒	ดีปานกลาง	<๑๐	<๓๕	๑๕๐ ซม	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง
Lah-sIA	๐ - ๒	ค่อนข้างเลว	<๑๐	<๓๕	๑๕๐ ซม	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
Th-sicIA	๐ - ๒	ค่อนข้างเลว	๑๐ - ๒๐	๓๕ - ๗๕	๑๕๐ ซม	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (๒๕๖๓)

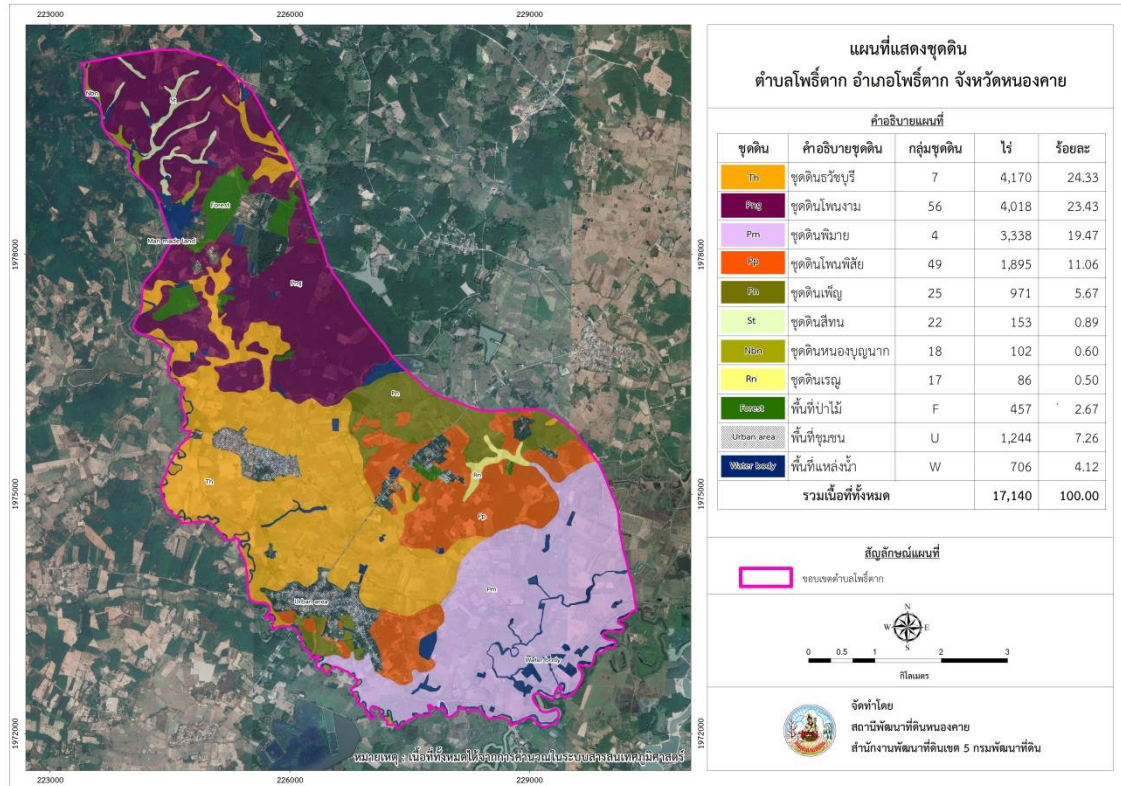

รูปที่ ๓-๓ ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

รูปที่ ๓-๔ ทรัพยากรดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

๓.๓.๒ การชะล้างพังทลายของดิน

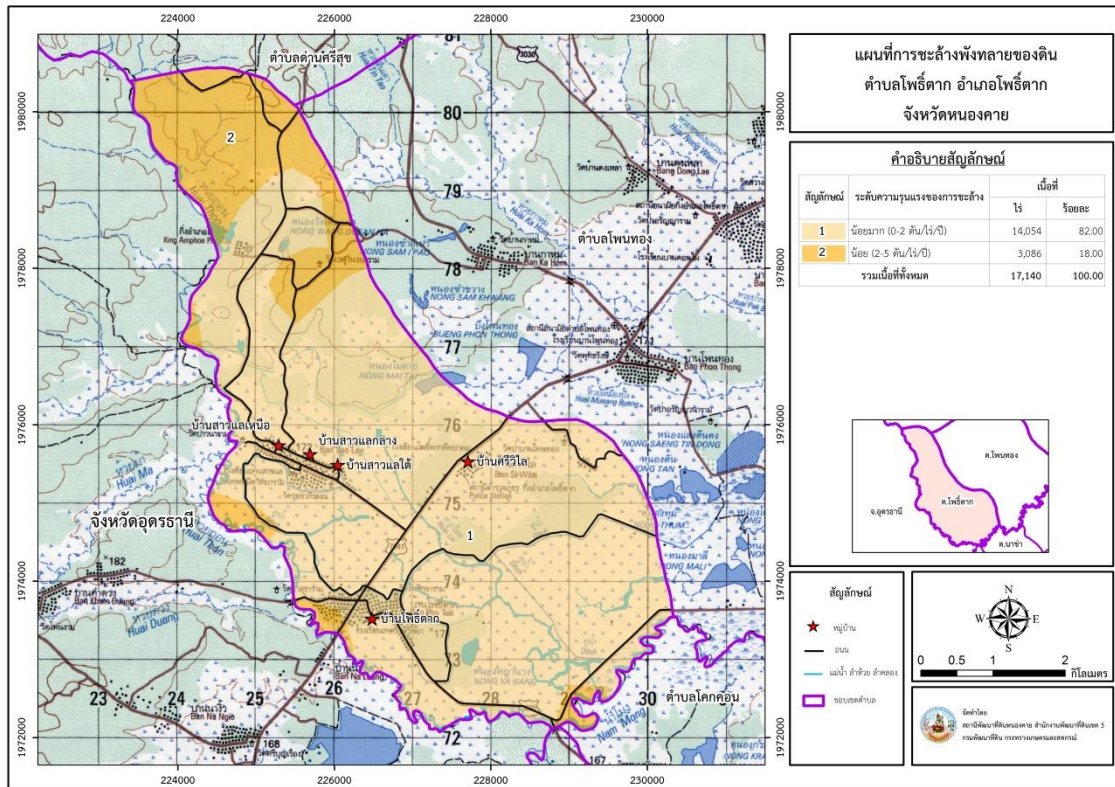
จากการประเมินการชะล้างพังทลายของดินโดยใช้สมการการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation; USLE) ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย มีการชะล้างพังทลายของดิน ดังรายละเอียดในตารางที่ ๓-๓ และรูปที่ ๓-๕

ตารางที่ ๓-๓ การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลบ้านโพธิ์ตาก อำเภอเมืองโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

การชะล้างพังทลายของดิน	การสูญเสียดิน (ตัน/ปี)	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (๐-๒ ตัน/ไร่/ปี)	-	๑๔,๐๕๔	๘๒.๐๐
ปานกลาง (๒-๕ ตัน/ไร่/ปี)	๖,๑๗๒	๓,๐๘๖	๑๘.๐๐
รวม	๖,๑๗๒	๑๗,๑๔๐	๑๐๐.๐๐

รูปที่ ๓-๕ การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

บทที่ ๔

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

๔.๑. หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก ๓ ประการ คือ

- ๑) พื้นที่ (Area)
- ๒) หน้าที่ขององค์กร หรือภารกิจ (Function)
- ๓) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- ๑) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- ๒) ความต้องการของชุมชน
- ๓) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- ๔) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการ คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- ๑) ปัญหาทรัพยากรดิน
- ๒) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- ๓) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- ๔) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน ๔ ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

๔.๒ การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๔ มีสาระสำคัญสรุป ได้ดังนี้

๔.๒.๑ ปัญหาหลักของตำบลโพธิ์ตาก คือ

- ๑) ต้นทุนการผลิตสูง
- ๒) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- ๓) น้ำท่วมขัง

- ๔) บ่อน้ำไม่กักเก็บน้ำ
- ๕) ระบบชลประทานกระจายไม่ทั่วถึง พื้นที่ทำนา
- ๖) การใช้สารเคมีสูง
- ๗) น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร
- ๘) โรคและแมลงศัตรูพืช
- ๙) ราคาผลผลิตตกต่ำ
- ๑๐) ดินเค็ม/น้ำใต้ดินเค็ม

๔.๒.๒ ความต้องการของชุมชน เกษตรกร ตำบลโพธิ์ตาก มีความต้องการ ๘ ประการ คือ

- ๑) ลดต้นทุนการผลิต
- ๒) แก้ไขปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และขอรับปัจจัยการผลิตด้านพัฒนาที่ดิน/แก้ไขปัญหาดินเค็ม
- ๓) ขุดลอกลำห้วยสาธารณะ
- ๔) เจาะน้ำบาดาล
- ๕) ลดการใช้สารเคมี
- ๖) เพิ่มราคาผลผลิตทางการเกษตร
- ๗) พันธุ์ข้าวต้านทานโรค
- ๘) ระบบการกระจายน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม
- ๙) ลานตากผลผลิตทางการเกษตร

จากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ผู้จัดทำได้แบ่งการรับผิดชอบปัญหาและความต้องการของเกษตรกร เป็น ๒ ส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๖ (ตารางที่ ๔-๑)

ส่วนที่ ๒ เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จำเป็นต้องขอการสนับสนุนจากส่วนราชการต่างๆ (ตารางที่ ๔-๒)

ตารางที่ ๔-๑ การวิเคราะห์เพื่อกำหนดเขตการใช้ที่ดินระดับตำบลจากความต้องการของชุมชน
และเกษตรกร

PRA		การใช้ที่ดิน ในปัจจุบัน	Soil Suitability	เขตการใช้ที่ดินที่ พร้อมทั้ง ข้อเสนอแนะ	กิจกรรมตามแผนงาน ของกรมพัฒนาที่ดิน
ปัญหา	ความ ต้องการ				
ต้นทุนการผลิตสูง	ลดต้นทุนการผลิต	นาข้าว	S๑ S๒	นาข้าว	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ - วิเคราะห์ความเหมาะสมของดิน - การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน - ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี
	ลดการใช้สารเคมี	นาข้าว ยาพารา	S๑ S๒	นาข้าว ยาพารา	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร - ปุ๋ยหมัก, น้ำหมักชีวภาพ
ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	- ขอรับ ปัจจัยการผลิตด้าน พัฒนาที่ดิน	นาข้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน	S๑ S๒ S๑ S๒ S๓ N	นาข้าว ยาพารา ยางพารา	<ul style="list-style-type: none"> - พืชปุ๋ยสด (ปอเทือง พืชตระกูลถั่ว และอื่นๆ) - โดโลไมท์เพื่อปรับปรุงดินกรด - ปุ๋ยหมัก, น้ำหมักชีวภาพ
ดินเค็ม/น้ำใต้ดินเค็ม	- แก้ไข ปัญหาดินเค็ม/น้ำใต้ดินเค็ม	นาข้าว	S๒ S๓ N	อ้อย ข้าวโพด สับปะรด ยางพารา	<ul style="list-style-type: none"> - ถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการดินเค็ม - ส่งเสริมการใช้พืชปุ๋ยสด ในพื้นที่เค็มน้อยและปานกลาง - สนับสนุนการจัดทำปุ๋ยหมักในการแก้ปัญหาดินเค็ม

ตารางที่ ๔-๒ การวิเคราะห์ความต้องการ จากกลุ่มจังหวัด/เทศบาล/อบต.

นโยบาย	ความต้องการ	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน	เขตการใช้ที่ดิน
กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรเพื่อสนับสนุนเกษตรกร - ยกระดับภาคการเกษตรเกษตรสู่การเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ลดต้นทุนการผลิต - ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ - สระน้ำในไร่นา ๑,๒๖๐ ไร่ - ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ
จังหวัดหนองคาย	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการเกษตรยั่งยืน - ลดการใช้สารเคมี 	<ul style="list-style-type: none"> - ลดต้นทุนการผลิต - ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ - สระน้ำในไร่นา ๑,๒๖๐ ไร่ - ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ
องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร - จัดหาสถานที่รองรับแปรรูป/รักษาผลผลิตทางการเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> - ลดต้นทุนการผลิต - ส่งเสริมการผลิตและใช้สารอินทรีย์ - สระน้ำในไร่นา ๑,๒๖๐ ไร่ - ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติ - จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ

ตารางที่ ๔ - ๓ การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

PRA		การใช้ที่ดินใน ปัจจุบัน	Soil Suitability	เขตการใช้ที่ดินที่ กำหนด/ข้อเสนอแนะ	หน่วยงานที่สนับสนุน
ปัญหา	ความต้องการ				
ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินเค็ม ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ - ลดการใช้สารเคมี - ปัจจัยการผลิตด้านพัฒนาที่ดิน/แก้ไขปัญหาดินเค็ม - ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ - ระบบการกระจายน้ำ - เพิ่มแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร - การเจาะบ่อบาดาล 	<ul style="list-style-type: none"> ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน พืชหลังนา 	<ul style="list-style-type: none"> S๑ S๒ S๒ S๒ S๒ N S๒ 	<ul style="list-style-type: none"> ข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา,อ้อย,ข้าวโพด พืชหลังนา 	<ul style="list-style-type: none"> กรมพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
ราคาผลผลิตตกต่ำ	<ul style="list-style-type: none"> - ผลิต “พันธุ์ข้าว” แทนการปลูกข้าวเพื่อบริโภค - ปลูกพืชเศรษฐกิจเสริมรายได้ - ปลูกพืชหลังนา - ลดต้นทุนการผลิต - ลานตากผลผลิตทางการเกษตร 	นาข้าว	S๑ S๒	นาข้าว “ผลิตพันธุ์ข้าว”	<ul style="list-style-type: none"> กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โรคแมลงในข้าว	พันธุ์ข้าวที่ต้านทานโรคแมลง	ข้าว	S๓	ข้าว	กรมการข้าว

๔.๒.๓ ความต้องการของชุมชน

๑) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของโพธิ์ตากในปัจจุบัน คือ ข้าว ได้แก่พันธุ์ กข ๖ กข๒๒ ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ ผลผลิตข้าวโดยเฉลี่ย ๔๖๐ กก/ไร่

รายได้ส่วนใหญ่มาจาก การเกษตร ซึ่งการเกษตรที่เกษตรกรทำในปัจจุบัน หลักคือ การทำนา การทำนานั้นเกษตรกรจะปลูกข้าวไว้เพื่อกิน ในส่วนที่เหลือ จึงจำหน่าย ดังนั้น เกษตรกรที่มีรายได้จากการขายผลผลิตจากข้าวจึงมีไม่มากนัก คิดเพียง ๔๐ % ส่วนรายได้ของเกษตรกร อีก ๕๐ % คือรายได้จากการทำสวนยางพารา ซึ่งเกษตรกรมีรายได้ที่สูงมาก ส่วนที่เหลือ ๑๐% นั้น เป็นรายได้จากการเกษตรอื่นๆ ซึ่งไม่มากนัก โดยภาพรวมแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่จะมีรายได้มาจากการทำการเกษตร

๔.๒.๔ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาคือสิ่งที่สืบสานจากบรรพบุรุษหรือสิ่งที่บุคคลคนหนึ่งทำขึ้นมา เช่น การประกอบอาชีพ ด้านการเกษตร อาทิเช่น การสานไซ สานสวิง เป็นต้น, การปลูกสัตว์ และวิถีชีวิตอื่นๆ ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันกับท้องถิ่นอื่น นอกจากนี้แล้วยังได้เรียนรู้จากแหล่งต่างๆ ได้แก่ การฝึกอบรมจากส่วนราชการต่างๆ , ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล , ศูนย์การเรียนรู้รวม กศน. , ห้องสมุดจากโรงเรียน, หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน, ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน, รายการจากสถานีวิทยุ / โทรทัศน์, เอกสารต่างๆ จากทางราชการ เช่น การเกษตรสาขาต่าง จากผู้นำชุมชน / ข้าราชการ/ ภูมิปัญญาจากท้องถิ่น

จากรูปที่ ๔-๑ การวิเคราะห์ภาพรวมในระบบ DPSIR แสดงให้เห็นว่าตำบลโพธิ์ตาก มีปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และขาดแคลนน้ำ ทำให้ผลผลิตของพืชที่ปลูกค่อนข้างต่ำ พร้อมทั้งต้นทุนสูง จากการซื้อปุ๋ยเคมี สารเคมีในการกำจัดวัชพืช การจ้างแรงงาน และเครื่องจักร

การวิเคราะห์โดยจัดทำตาราง (Matrix) ดังตัวอย่างในตารางที่ ๔-๑ และ ๔-๒ แสดงให้เห็นปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำและดินมีปัญหา การใช้ที่ดินเป็นนาข้าว ความเหมาะสมของดินอยู่ในชั้น S๑ S๒ เป็นการกำหนดเขตการใช้ที่ดินในอนาคต เกษตรกรต้องการทำนาต่อไป จึงกำหนดไว้เป็นนาข้าว แต่จะมีการเปลี่ยนจากการผลิตข้าวเพื่อบริโภคเป็น “การผลิตพันธุ์ข้าว” แทน ดังนั้นกิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงควรมีการ สนับสนุนการปลูกพืชปุ๋ยสด การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกพืชตระกูลถั่วหลังนา ควบคู่ไปกับการแก้ไขการลดการใช้สารเคมีของเกษตรกรในพื้นที่

ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

๑) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี ๔ ประการ คือ

- ๑.๑) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินเค็ม
- ๑.๒) การใช้สารเคมีสูง
- ๑.๓) น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร
- ๑.๔) ต้นทุนสูง

๒) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี ๔ ประการ คือ

- ๒.๑) การปรับปรุงบำรุงดิน
- ๒.๒) จัดหาแหล่งน้ำ
- ๒.๓) รักษาเสถียรภาพของราคาผลผลิต/ปัจจัยการผลิต
- ๒.๔) ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

๓) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี ๕ ประการ คือ

- ๓.๑) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- ๓.๒) ขาดแคลนน้ำในฤดูการเพาะปลูกในบางพื้นที่
- ๓.๓) ปัจจัยการผลิตและราคาผลผลิตไม่ตรงความต้องการ
- ๓.๔) มีการปนเปื้อนของสารเคมีทางการเกษตรในผลผลิต ดิน น้ำ

๔) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี ๕ ประการ คือ

- ๔.๑) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขินจากตะกอน
- ๔.๒) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นทุนสูง
- ๔.๓) รายได้น้อย
- ๔.๔) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต
- ๔.๕) ภาวะหนี้สินภาคครัวเรือนเกษตรสูงขึ้น

๕) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

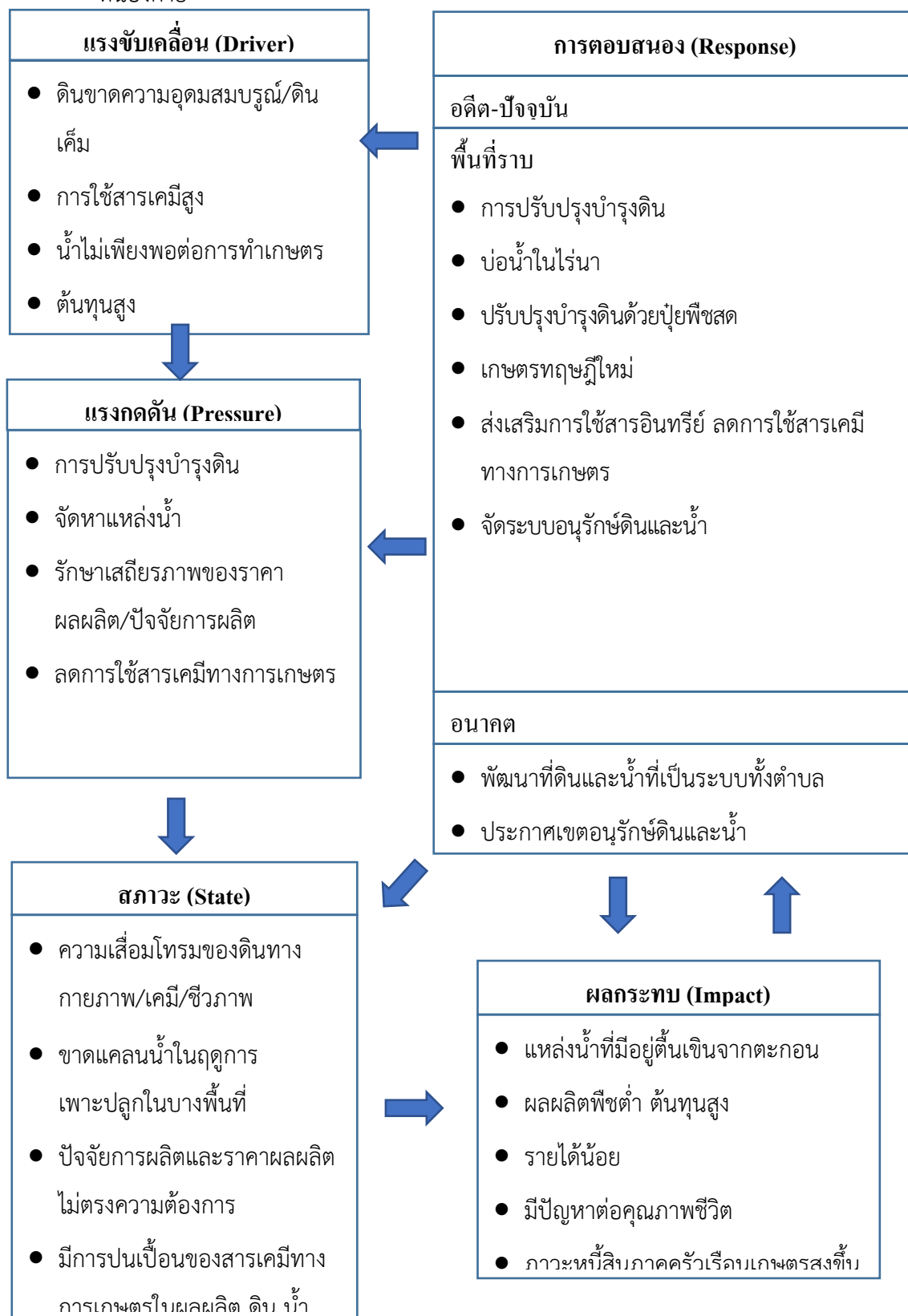
- ๕.๑) การปรับปรุงบำรุงดิน
- ๕.๒) บ่อน้ำในไร่นา
- ๕.๓) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- ๕.๔) เกษตรทฤษฎีใหม่
- ๕.๕) ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- ๕.๖) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

อนาคต

- (๑) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (๒) ประกาศเขตอนุรักษ์ดินและน้ำ

รูปที่ ๔-๑ การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตากจังหวัดหนองคาย

๔.๓ ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

พืชเศรษฐกิจหลักคือข้าว และมีพื้นที่ในการปลูกมากที่สุด และรองลงมาคือยางพารา แต่พื้นที่ปลูกจะอยู่เขต อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี มันสำปะหลัง , อ้อย, และปาล์มน้ำมัน คือพืชเศรษฐกิจรองลงมาตามลำดับ

ปริมาณผลผลิตรวม/ผลผลิตเฉลี่ย

จากพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๗,๓๖๒ ไร่ ในปี ๒๕๖๑ ในพื้นที่ตำบลโพธิ์ตาก มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้จำนวน ๓,๓๘๖,๕๒๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๖๔๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย ๙.๕๐ บาท/กิโลกรัม

การจำหน่ายข้าวเปลือกของเกษตรกร จะจำหน่าย ๒ แบบ คือ

๑. ข้าวนาปี เกษตรกร ส่วนใหญ่จะปลูกข้าวเหนียว กข๖ กข๒๒ สาเหตุ ที่เกษตรกร ปลูกข้าวเหนียวมากกว่าข้าวเจ้าเพราะข้าวเหนียว จะได้น้ำหนักมากกว่าข้าวเจ้า (กข๑๕ และหอมมะลิ ๑๐๕) และราคา ไม่แตกต่างกันมาก เกษตรกรจะจำหน่ายเป็น ข้าวสด คือเกี่ยวเสร็จ นำไปจำหน่ายที่โรงสีเลย และเก็บเกี่ยวแล้วตากให้แห้ง ถึงนำไปจำหน่ายและเกษตรกรบางรายเหลือบริโภคถึงจำหน่าย

๒. ข้าวนาปรัง เกษตรกร จะปลูก ข้าวเหนียว เพราะได้ผลผลิตมากพันธุ์ที่ปลูกคือพันธุ์พื้นเมือง และ กข ๒๒ เกษตรกร จะจำหน่ายเป็นข้าวสดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งราคา ข้าวสดจะต่ำกว่าข้าวแห้ง แต่เกษตรกร จะมีรายได้ในการจำหน่ายไม่แตกต่างกันมากนัก

จุดรับซื้อข้าว เกษตรกรนำมาจำหน่ายที่ โรงสีข้าว เขตอำเภอน้ำขุ่น มีจุดรับซื้อสองจุด คือ บ้านวาน และในตัวอำเภอน้ำขุ่น นอกจากนี้เกษตรกรยังนำไปจำหน่ายที่อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ส่วนข้าวแปรรูป กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชาวนาแปลงใหญ่ บ้านโพธิ์ตาก จะจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลาง และประชาชนทั่วไป และยังมีโรงเรียนรับซื้อจากกลุ่มด้วย

รูปที่ ๔-๒ ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

เดือนระบบ เกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
นาลุ่ม (ข้าว)	นาปี ข้าวเหนียวพันธุ์ กข6 กข22													
	นาปรัง นาข้าว เหนียวพันธุ์ กข												นาปรัง นาข้าว เหนียวพันธุ์ กข	
	พืชผัก				ข้าวหอมมะลิ 105 กข15									
นาดอน (ข้าว)	มันสำปะหลัง อ้อย													
	ข้าวเหนียวพันธุ์ กข6													
	ข้าวเหนียวพันธุ์ กข22													
ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	ข้าวหอมมะลิ 105													
	สับปะรด, อินทผลัม, มะม่วง, มะพร้าว, ทุเรียน เงาะ ลำไย ปาล์ม													
เกษตรผสมผสาน	นาข้าว ไร่ มะนาว มะเฟือง พืชผัก ขนุน พืชสมุนไพร เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ ประมง เช่น เลี้ยงปลา กุ้ง ปศุสัตว์ เช่น เลี้ยงเป็ดและไก่													

บทที่ ๕ การประเมินคุณภาพที่ดิน

๕.๑ ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย โดยกองสำรวจดิน และวิจัยทรัพยากรดิน พบว่า มีดิน ๖ ชุดดิน โดยมีการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังรายละเอียดในตารางที่ ๕-๑

๕.๒ ประเภทการใช้ที่ดิน

ประเภทการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย พืชเศรษฐกิจหลัก หรือพืชอัตลักษณ์ (Signature crops) ที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย มี ๙ ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง สับปะรด ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้เพื่อการค้า มะม่วง และแก้วมังกร

๕.๓ การประเมินคุณภาพที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality) คือ คุณสมบัติของที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คุณภาพที่ดินอาจประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่ดิน (Land characteristic) ตัวเดียว หรือหลายตัวก็ได้ เช่น ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (Oxygen availability to root) เป็นคุณลักษณะที่ดินที่มีผลมาจากคุณลักษณะของที่ดินหลายตัว เช่น ชั้นการระบายน้ำของดิน (Soil drainage class) ความลึกของระดับน้ำใต้ดิน (depth of watertable) ระยะเวลาของน้ำท่วมขัง (period of waterlogging) เป็นต้น

คุณภาพที่ดินที่นำมาประเมินชั้นความเหมาะสมของที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจในแต่ละชนิดพืชนั้นจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่ดินที่มีผลต่อผลผลิต ตลอดจนชนิดของพืช และความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งคุณภาพที่ดินที่นำมาประเมินชั้นความเหมาะสมของที่ดินสำหรับปลูกพืชในระบบของ FAO Framework ได้กำหนดไว้ทั้งหมด ๒๕ ชนิด ดังนี้

- ๑) ความเข้มของแสงอาทิตย์ (Radiation regime) : u
- ๒) อุณหภูมิ (Temperature regime) : t
- ๓) ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (Moisture availability) : m
- ๔) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (Oxygen availability to root) : o
- ๕) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร (Nutrient availability) : s
- ๖) ความจุในการกักเก็บธาตุอาหาร (Nutrient retention capacity) : n
- ๗) สภาวะการหยั่งลึกของราก (Rooting condition) : r
- ๘) สภาวะที่มีผลต่อการงอกของเมล็ด (Condition affecting germination) : g
- ๙) ความชื้นในอากาศที่มีผลต่อการเจริญเติบโต (Air humidity as affecting growth): h
- ๑๐) สภาวะการสุกแก่ (Condition for ripening) : i
- ๑๑) ความเสียหายจากน้ำท่วม (Flood hazard) : f
- ๑๒) ความเสียหายจากภูมิอากาศ (Climatic hazard) : c

- ๑๓) การมีเกลือมากเกินไป (Excess of salts) : x
 - ๑๔) สารพิษ (Soil toxicities) : z
 - ๑๕) โรคและศัตรูพืช (Pests and diseases) : p
 - ๑๖) สภาพการเกษตรกรรม (Soil workability) : k
 - ๑๗) ศักยภาพการใช้เครื่องจักร (Potential for mechanization) : w
 - ๑๘) สภาพสำหรับการเตรียมที่ดิน (Conditions for land preparation) : v
 - ๑๙) สภาพสำหรับการกักเก็บและแปรรูป (Conditions for storage and processing) : q
 - ๒๐) สภาพที่มีผลต่อเวลาให้ผลผลิต (Conditions affecting timing of production): y
 - ๒๑) การเข้าถึงพื้นที่ (Access within the production unit) : a
 - ๒๒) ขนาดของหน่วยศักยภาพการจัดการ (Size of potential management units) : b
 - ๒๓) ที่ตั้ง (Location) : l
 - ๒๔) ความเสียหายจากการกัดกร่อน (Erosion hazard) : e
 - ๒๕) ความเสียหายจากการแตกทำลาย (Degradation hazard) : d
- การจำแนกชั้นความเหมาะสมของที่ดิน (Land Suitability Classification) ตามหลักการของ

FAO Framework ได้จำแนกความเหมาะสมของที่ดินเป็น ๒ อันดับ (Order) คือ

- ๑) อันดับที่เหมาะสม (Order S, suitability)
- ๒) อันดับที่ไม่เหมาะสม (Order N, not suitability)

และจาก ๒ อันดับนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น ๔ ชั้น ดังนี้

- S๑ : หมายถึง ชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (Highly suitable)
- S๒ : หมายถึง ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (Moderately suitable)
- S๓ : หมายถึง ชั้นที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (Marginally suitable)
- N : หมายถึง ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (Not suitable)

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลและระดับจังหวัด (ศันสนีย์ อรัญวาสน์ และคำธณ ไทรพิท, ๒๕๖๒) ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความเหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๓)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน C.E.C ดินต่าง (n) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ศักยภาพการใช้เครื่องจักร มีข้อจำกัดด้านความลาดชันของพื้นที่ และปริมาณหินโผล่(ชั้นมาตรฐาน ปริมาณหินโผล่ (w) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB Ckr-slB/csub Lah-slA Nbd-slC Nbn-slA Ptc-mw-slB/dmc Ptc-slC/dmc Th-sic1A Tt-sic1A

ยางพารา

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๓)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ สภาวะการหยั่งลึกของพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน และชั้นการหยั่งลึกของรากพืช (r) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB Ckr-slB/csub Ptc-mw-slB/d๓c Ptc-slC/d๓c

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (N)

พบว่า ไม่มีข้อจำกัดใดๆที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Lah-slA Nbd-slC Nbn-slA Th-sic1A Tt-sic1A

อ้อย

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๓)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน C.E.C ดินต่าง (n) สภาวะการหยั่งลึกของพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน และชั้นการหยั่งลึกของรากพืช (r) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB Ckr-slB/csub Ptc-mw-slB/d๓c Ptc-slC/d๓c

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (N)

พบว่า ไม่มีข้อจำกัดใดๆที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Lah-slA Nbd-slC Nbn-slA Th-sic1A Tt-sic1A

มันสำปะหลัง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (Sm)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ สภาพการหยั่งลึกของพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน และชั้นการหยั่งลึกของรากพืช (r) ศักยภาพการใช้เครื่องจักร มีข้อจำกัดด้านความลาดชันของพื้นที่ และปริมาณหินโผล่(ชั้นมาตรฐานปริมาณหินโผล่ (w) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ptc-slC/dmc

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่า ไม่มีข้อจำกัดใดๆที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB Ckr-slB/csub Lah-slA Nbd-slC Nbn-slA Ptc-mw-slB/dmc Th-sicLA Tt-sicLA

มะพร้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (Sm)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ สภาพการหยั่งลึกของพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน และชั้นการหยั่งลึกของรากพืช (r) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB Ckr-slB/csub Ptc-mw-slB/dmc Ptc-slC/dmc

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่า ไม่มีข้อจำกัดใดๆที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Lah-slA Nbd-slC Nbn-slA Th-sicLA Tt-sicLA

ข้าวโพด

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (Sm)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ สภาพการหยั่งลึกของพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน และชั้นการหยั่งลึกของรากพืช (r) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB Ckr-slB/csub Nbd-slC

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่า ไม่มีข้อจำกัดใดๆที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Lah-slA Nbn-slA Th-sicLA Tt-sicLA

มะม่วง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (Sm)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้าน C.E.C ดินต่าง (n) สภาพการหยั่งลึกของพืช มีข้อจำกัดด้านความลึกของดิน และชั้นการหยั่งลึกของรากพืช (r) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB Ckr-slB/csub Ptc-mw-slB/dmc Ptc-slC/dmc

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (N)

พบว่า ไม่มีข้อจำกัดใดๆที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Lah-sIA Nbd-slC Nbn-sIA Th-sicIA Tt-sicIA

ป่าลุ่มน้ำมัน

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S๓)

พบว่า คุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านความอุดมสมบูรณ์ของดิน (s) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB Ckr-slB/csub Lah-sIA Nbn-sIA Ptc-mw-slB/d๓c Ptc-slC/d๓c Th-sicIA Tt-sicIA

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่า ไม่มีข้อจำกัดใดๆที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Nbd-slC

สับปะรด

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (N)

พบว่า ไม่มีข้อจำกัดใดๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ckr-slB Ckr-slB/csub Lah-sIA Nbd-slC Nbn-sIA Ptc-mw-slB/d๓c Ptc-slC/d๓c Th-sicIA Tt-sicIA

ตารางที่ ๕-๒ ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

ชุดดิน	ข้าว	ยางพารา	อ้อย	มันสำปะหลัง	มะพร้าว	ข้าวโพด	มะม่วง	ปาล์ม น้ำมัน	สับประรด
Ckr-slB	S๓ns	S๓os	S๓ns	N	S๓os	S๓s	S๓nos	S๓s	N
Ckr-slB/csub	S๓ns	S๓os	S๓ns	N	S๓os	S๓s	S๓nos	S๓s	N
Lah-slA	S๓s	N	N	N	N	N	N	S๓os	N
Nbd-slC	S๓nsw	N	N	N	N	S๓rs	N	N	N
Nbn-slA	S๓ns	N	N	N	N	N	N	S๓os	N
Ptc-mw-slB/d๓c	S๓ns	S๓ros	S๓nrs	N	S๓ros	S๓s	S๓nros	S๓rs	N
Ptc-slC/d๓c	S๓nosw	S๓rs	S๓nrs	S๓rw	S๓rs	S๓s	S๓nrs	S๓rs	N
Th-sic1A	S๓ns	N	N	N	N	N	N	S๓os	N
Tt-sic1A	S๓s	N	N	N	N	N	N	S๓os	N
Ptc-mw-slB/d๓c	S๓ns	S๓ros	S๓nrs	N	S๓ros	S๓s	S๓nros	S๓rs	N
Ptc-slC/d๓c	S๓nosw	S๓rs	S๓nrs	S๓rw	S๓rs	S๓s	S๓nrs	S๓rs	N
Th-sic1A	S๓ns	N	N	N	N	N	N	S๓os	N
Tt-sic1A	S๓s	N	N	N	N	N	N	S๓os	N

หมายเหตุ: ๑) สมบัติดินจากตารางที่ ๓-๒

๒) ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน: r = ปริมาณน้ำฝน s = เนื้อดิน o = การระบายน้ำ b = ความอึดตัวของดิน
 c = ความจุในการแลกเปลี่ยนประจุบวก m = ปริมาณอินทรีย์วัตถุ p = ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์
 k = ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ d = ความลึกของดิน g = ความลาดชัน

บทที่ ๖ แผนการใช้ที่ดิน

๖.๑ ปรัชญาในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”^๑ เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

๖.๒ นโยบายแห่งรัฐ ในการกำหนดแผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

แผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ได้กำหนดไว้ตามกรอบของนโยบายแห่งรัฐ ดังรายละเอียดในตารางที่ ๖-๑

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 6-7) ได้หมายความว่า “ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปใช้และเผยแพร่ได้ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

ตารางที่ ๖ - ๑ นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
๑	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ^๒	มาตรา ๗๒ (๑) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
๒	ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ^๓	ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
๓	แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ประเด็นย่อยที่ ๒.๑ จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประเด็นย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๔	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)	ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
๖	แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ^๔	ประเด็นย่อยที่ ๒.๑ จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศประเด็นย่อยที่ ๒.๒ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๗	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)	ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
๘	นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙)	ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
๙	ยุทธศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การบริหารจัดการน้ำเพื่อการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาที่ดินเพื่อการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การใช้หลักพอเพียงประยุกต์กับการผลิตการเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การยกระดับการแปรรูปข้าวหอมมะลิ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การยกระดับการแปรรูปข้าวเหนียว

^๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอน 40 ก หน้า 18 ลงวันที่ 6 เมษายน 2560

^๓ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 82 ก หน้า 8 วันที่ 13 ตุลาคม 2561

^๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 24 ก หน้า 98. 102-103 ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 (เล่มที่ 4)

		<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การขับเคลื่อนขีดความสามารถเพื่อเพิ่มผลิตภาพการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำที่มีศักยภาพ</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การยกระดับการผลิตอ้อย</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ ๘ การยกระดับการผลิตมันสำปะหลัง</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ ๙ การแปรรูปยางพารา</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ การผลิตโคเนื้อ</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ ๑๑ การผลิตโคนม และผลิตภัณฑ์นม</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ ๑๒ การส่งเสริมสมรรถนะและเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกร และกลุ่มสถาบันเกษตรกร</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ ๑๓ การใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการแปรรูปและการตลาดเพื่อสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์</p>
๑๐	แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน๑	<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓</p> <p>๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรเพื่อสนับสนุนเกษตรกรประมง และปศุสัตว์ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน</p> <p>๒ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิต แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการตลาด และยกระดับภาคการเกษตรเกษตรสู่การเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์</p>
๑๐	แผนพัฒนาจังหวัดหนองคาย (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕)	<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมการเกษตรยั่งยืน</p> <p>๑ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การจัดการสินค้าเกษตร</p> <p>๒ สร้างมูลค่าเพิ่มและจัดการตลาดสินค้าเกษตร</p> <p>๓ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร และสถาบันเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง</p>
๑๑	แผนพัฒนาแผนพัฒนาท้องถิ่นในเขตจังหวัดหนองคาย (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕)	<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมการเกษตรยั่งยืน</p>
๑๒	ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕)	<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยกระดับมาตรฐานด้านโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>๑.การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่น</p> <p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>๑. สนับสนุนและบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการอนุรักษ์และดูแลสิ่งแวดล้อม</p>
๑๓	แผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) เพิ่มเติมฉบับที่ ๒/๒๕๖๔	<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาแหล่งน้ำและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>

๖.๓ การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดิน อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจ ว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ เป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้การใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้น ตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด การกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก ใช้ยุทธศาสตร์จังหวัดหนองคาย พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นแนวทาง ซึ่งยุทธศาสตร์จังหวัดหนองคาย พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้เชื่อมโยง กับนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ แผนปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนา รายสาขาต่างๆ หรือแผนเฉพาะด้าน เช่น แผนพัฒนาการเกษตร แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

๖.๔ เขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ได้กำหนดออกเป็น ๕ เขต ได้แก่ เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตอุตสาหกรรม และพื้นที่แหล่งน้ำ รายละเอียดดังตารางที่ ๖-๒ และรูปที่ ๖-๑

ตารางที่ ๖-๒ เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
๑. เขตพื้นที่ป่าไม้	๔๘๘	๒.๘๕
๑. เขตป่าไม้	๑,๐๔๕	๖.๑๐
๑.๑ เขตป่าไม้เศรษฐกิจ	๔๔๗	๒.๖๑
(๑) เขตปลูกป่าไม้	๗	๐.๐๔
(๒) เขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้	๔๔๐	๒.๕๗
๑.๒ เขตป่าไม้ถาวร	๑๐๑	๐.๕๙
(๑) เขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้	๑๐๑	๐.๕๙
๑.๓ เขตป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย	๔๙๗	๒.๙๐
(๑) เขตคงสภาพป่าไม้	๔๗๑	๒.๗๕
(๒) เขตฟื้นฟูสภาพป่าไม้	๒๖	๐.๑๕
๒. เขตเกษตรกรรม	๑๓,๓๓๗	๗๗.๘๑
๒.๑ เขตเกษตรผสมผสาน	๑๖๗	๐.๙๗
๒.๒ เขตเลี้ยงปลา	๙๗	๐.๕๗
๒.๓ เขตเลี้ยงสัตว์	๗๐	๐.๔๑
๒.๔ เขตทำนา	๗,๐๓๔	๔๑.๐๔
(๑)เขตทำนาดอน	๓๘๘	๒.๒๖
(๒)เขตทำนาลุ่ม	๖,๖๔๖	๓๙.๕๐
๒.๕ เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น	๒๗๒	๑.๕๙
(๑) เขตปลูกไม้	๒๕	๐.๑๕
(๒) เขตปลูกไม้ยืนต้นผสม	๑๖	๐.๐๙
(๓) เขตปลูกไม้สัก	๔๖	๐.๒๗

(๔)เขตปลูกยูคาลิปตัส	๑๘๕	๑.๐๘
๒.๖ เขตปลูกไม้ผล	๑๑๗	๐.๖๘
(๑) เขตปลูกแก้วมังกร	๕	๐.๐๓
(๒) เขตปลูกไม้ผลผสม	๑๓	๐.๐๘
(๓) เขตปลูกกล้วย	๓	๐.๐๒
(๔) เขตปลูกมะพร้าว	๖๒	๐.๓๖
(๕) เขตปลูกมะม่วง	๑๕	๐.๐๙
(๖) เขตปลูกลำไย	๑๙	๐.๑๑
๒.๗ เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	๔๔๘	๒.๖๑
๒.๘ เขตปลูกพืชไร่	๑,๓๙๐	๘.๑๑
(๑) เขตปลูกข้าวโพด	๗	๐.๐๔
(๒) เขตปลูกมันสำปะหลัง	๕๕๘	๓.๒๖
(๓) เขตปลูกสับปะรด	๔๔	๐.๒๖
(๔) เขตปลูกอ้อยโรงงาน	๗๘๘	๔.๖๐
๒.๙ เขตปลูกพืชไร่ - ไม้เศรษฐกิจยืนต้น	๑๙	๐.๑๑
(๑) เขตปลูกสับปะรดหรือยางพารา	๑๙	๐.๑๑
๒.๑๐ เขตพื้นที่ทิ้งร้าง	๒๖	๐.๑๕
(๑) เขตบ่อเลี้ยงปลาทิ้งร้าง	๒๖	๐.๑๕
๒.๑๑ เขตยางพารา	๓,๖๙๗	๒๑.๕๗
๓. เขตแหล่งน้ำ	๖๗๙	๓.๙๖
๔. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑,๑๒๘	๖.๕๘
๕. เขตพื้นที่อื่นๆ	๙๕๑	๕.๕๕
รวม	๑๗,๑๔๐	๑๐๐.๐๐

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

๖.๔.๑ เขตป่าไม้

มีเนื้อที่ ๑,๐๔๕ ไร่ หรือร้อยละ ๖.๑๐ ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย เขตป่าไม้เศรษฐกิจ เขตป่าไม้ถาวร เขตป่าไม้นอกเขตป่าตามกฎหมาย

๖.๔.๒ เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ ๑๓,๓๗ ไร่ หรือร้อยละ ๗๗.๘๑ ของเนื้อที่ตำบล แบ่งออกเป็น ๑๑ เขต ได้แก่ เขตเกษตรผสมผสาน เขตเลี้ยงปลา เขตเลี้ยงสัตว์ เขตทำนา เขตปลูกไม้เศรษฐกิจยืนต้น เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกปาล์มน้ำมัน เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกพืชไร่ – ไม้เศรษฐกิจยืนต้น เขตพื้นที่ทิ้งร้าง เขตยางพารา โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมเฉพาะประเด็นจากการวิเคราะห์ชุมชนที่สำคัญ ดังนี้

๑) เขตนาข้าว

๑.๑) เขตทำนาพื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ ๖,๗๗๐ ไร่ หรือร้อยละ ๓๙.๕๐ ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื่องจากเป็นเขตเกษตรกรรมที่มีการใช้ประโยชน์มาเป็นเวลานานและมีการใช้สารเคมีจำนวนมาก

- ต้นทุนการผลิตสูง
- ดินมีปัญหา (ดินเค็ม)
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากระบบกระจายน้ำคลองชลประทานไม่ทั่วถึง
- น้ำท่วมขังในพื้นที่เกษตรกรรม
- ลานตากผลผลิต
- โรคและแมลง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดินและเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- พัฒนาพื้นที่ดินเค็ม ทั้งวิธีการ และชีวภาพ
- พัฒนาระบบกระจายน้ำเพื่อการเกษตร และพัฒนาแหล่งน้ำหลัก
- ขุดลอกแหล่งน้ำตามธรรมชาติให้มีการกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- พัฒนาระบบส่งน้ำ และการระบายน้ำออกจากพื้นที่นา ช่วงที่ฝนตกชุก
- การปลูกพืชหลังนาเพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น ถั่วเหลืองปอเทือง และปลูก

พืชผักปลอดภัย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และธาตุอาหารในดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยชีวภาพ ในการแก้ไขปัญหาดินเค็ม

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากราชการอื่นๆ

๑) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่อง คลองส่งน้ำและระบายน้ำ

๒) *กรมการข้าว* สนับสนุนเรื่องข้าวทนโรคและแมลง
๔) กรมส่งเสริมการเกษตร การถ่ายทอดเทคโนโลยีในการป้องกัน และกำจัดโรค
แมลงของข้าว

๓) *องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น* สนับสนุนเรื่องการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อ
เป็นแหล่งน้ำหลักในการเกษตร รวมทั้งลานตากผลผลิตข้าว

๑.๒) เขตทำนาพื้นที่ดอน มีเนื้อที่ ๓๘๘ ไร่ หรือร้อยละ ๒.๒๖ ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ขาดน้ำเนื่องจากระบบชลประทานเข้าไม่ถึง

การจัดการในอนาคต

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

๑) *กรมชลประทาน* สนับสนุนเรื่องการสร้างคลองส่งน้ำ

๒) เขตปลูกพืชไร่ มีเนื้อที่ ๑,๓๙๐ ไร่ หรือร้อยละ ๘.๑๑ ของพื้นที่ตำบล ได้แก่

ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง สับปะรด

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

- การใช้สารเคมี

- ส่วนใหญ่ดินค่อนข้างเป็นกรด

- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน

- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้

ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี เช่น ปรับปรุงบำรุงดิน โดย

การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

และปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมต์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน

- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล

- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

๑) *กรมชลประทาน* สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ

๓) เขตไม้ผล มีเนื้อที่ ๑๑๗ ไร่ หรือร้อยละ ๑ ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม มะพร้าว มะม่วง กล้วย ลำไย แก้วมังกร

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- ใช้สารเคมีสูง

การจัดการที่ดินในอนาคต

อัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีใน
- พัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา
- ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี
- สามารถปรับเปลี่ยนเป็นการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงของ

เกษตรกรรายย่อย

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

ในช่วงฝนตกชุก

๑) กรมชลประทาน สนับสนุนชุดคลองระบายน้ำ เพื่อระบบน้ำออกจากพื้นที่

ในช่วงฝนตกชุก

๒) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนและอบรมเกษตรกรในการทำการเกษตร

ผสมผสาน

๓) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สนับสนุนการขุดเจาะบ่อบาดาล

๔) เขตปลูกไม้ยืนต้น

๔.๑) เขตปลูกยางพารา มีเนื้อที่ ๓,๖๙๗ ไร่ หรือร้อยละ ๒๑.๕๗ ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ยืนต้นผสม ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก ไม้ปลูกเพื่อการค้า

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- ใช้สารเคมีสูง

การจัดการที่ดินในอนาคต

ปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับ

- ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

การวางแผนที่ประเทศไทย ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกยางพาราคุณภาพดี และให้ผลผลิตสูง

๕) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ ๗๐ ไร่หรือร้อยละ ๐.๔๑ ของเนื้อที่ตำบล ตำบล ได้แก่ ฟุ้งหญ้า เลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

การจัดการที่ดินในอนาคต

- จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้สัตว์มีน้ำกินและปลูกไม้ยืนต้นไว้เป็นร่มเงา จัดทำโครงการส่งเสริมด้านปศุสัตว์โดยกรมปศุสัตว์ให้ข้อเสนอแนะวิธีการเลี้ยงสัตว์ การปลูกและขยายพันธุ์หญ้าพันธุ์ดี การให้อาหารเสริม การผสมพันธุ์และการควบคุมโรค เป็นต้น

- ควบคุมมลภาวะด้านกลิ่น เสียง และน้ำเสียไม่ให้รบกวนและส่งผลกระทบต่อชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียงควบคุมและป้องกันโรคระบาดอย่างใกล้ชิดและเข้มงวด ปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด

- ควบคุมมลพิษทางน้ำโดยมีนโยบายให้ผู้ก่อมลพิษต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดการอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความสกปรกปนเปื้อนน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

๖) เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ ๙๗ ไร่หรือร้อยละ ๐.๔๑ ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพพื้นที่เป็นสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ส่วนใหญ่เป็นการบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายในตลาดชุมชนเท่านั้น

ปัญหาในการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ระบบกระจายน้ำไม่ทั่วถึง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- จัดทำแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมพร้อมระบบการกระจายน้ำ

- ส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสาน

- ควรกำหนดเขตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ชัดเจน เพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ

๖.๔.๓เขตแหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ ๖๗๙ ไร่ หรือร้อยละ ๓.๙๖ ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ต่างๆ อ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และใช้ในด้านการเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ

ควรดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่นคลองชลประทาน และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นไม่ให้เสื่อมโทรมทั้งด้านคุณภาพของน้ำและการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้ลำน้ำตื้นเขินและถูกบุกรุก หมั่นขุดลอกคูคลอง ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ และแหล่งน้ำหลัก เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในช่วงขาดน้ำ

๖.๔.๔ เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ ๑,๑๒๘ ไร่ หรือร้อยละ ๖.๕๕ ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยเขตชุมชน สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสถานที่ที่เกิดจากการกิจกรรมของชุมชน (ที่ทิ้งขยะ) และระบบโครงข่ายคมนาคม จำแนกตามข้อมูลจากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก (กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, ๒๕๖๒) ร่วมกับจากการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม และคำนวณเนื้อที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

พื้นที่ชุมชนที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินนี้ เป็นชุมชนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน หากมีการขยายตัวในอนาคต ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๖๒

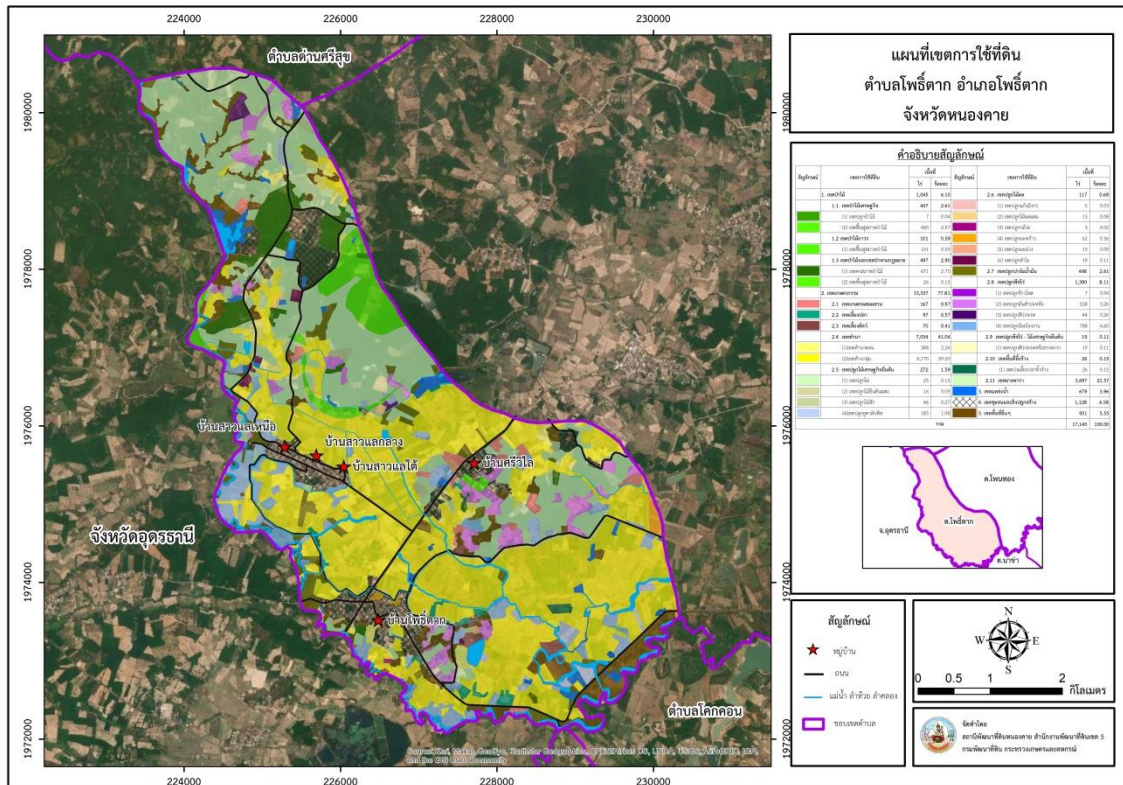
กิจกรรมของส่วนราชการอื่นที่ขอรับการสนับสนุนได้แก่

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่อง การส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยว โดยการใช้เมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด และส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินของเกษตรกรในพื้นที่

๖.๔.๕ เขตพื้นที่อื่นๆ

มีเนื้อที่ ๙๕๑ ไร่ หรือร้อยละ ๕.๕๕ ของเนื้อที่ตำบล (กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, ๒๕๖๓) ร่วมกับจากการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม และคำนวณเนื้อที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ ๖-๑ เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

๖.๕ ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

รูปที่ ๖-๒ ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก
จังหวัดหนองคาย

เดือนระบบ เกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
นาลุ่ม (ข้าว)						นาปี ข้าวเหนียวพันธุ์ กข๖ กข๒๒						
	นาปรัง กข22										นาปรัง กข22	
	พืชผัก					กข๑๕ ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕						
นาดอน (ข้าว)	มันสำปะหลัง อ้อย											
						ข้าวเหนียวพันธุ์ กข6						
						ข้าวเหนียวพันธุ์ กข22						
						ข้าวหอมมะลิ 105						
ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	สับปะรด, อินทผลัม, มะม่วง, มะพร้าว, ทุเรียน เงาะ ลำไย ปาล์ม											
เกษตรผสมผสาน	นาข้าว ไร่ มะนาว มะเฟือง พืชผัก ขนุน พืชสมุนไพร เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ ประมง เช่น เลี้ยงปลาในพืช ปลูกสัตว์ เช่น เลี้ยงโค กระบือ เป็ด และไก่											

๖.๖ การจัดการความเสี่ยง

การแก้ไขปัญหาตามที่มีข้อเสนอจากชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก ให้แก้ไขปัญหารวม ๓ ประการ คือ (๑) การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ลำห้วยธรรมชาติ เป็นต้น (๒) สร้างลานตากผลผลิตทางการเกษตร (๓) ป้องกันน้ำท่วมขังในพื้นที่เกษตรกรรม นั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหแต่ละเรื่องและแต่ละพื้นที่ได้ จำเป็นต้องดำเนินการเป็นระบบทั้งตำบล จึงจะสามารถแก้ไขปัญหทั้ง ๓ ประการได้

บทที่ ๗ การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

๗.๑ ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๗.๑.๑ จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๕

๗.๑.๒ นำแผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก ไปเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลโพธิ์ตาก เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

๗.๑.๓ สถานีพัฒนาที่ดินหนองคาย เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

๗.๒ ตัวชี้วัด

กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการในตำบลโพธิ์ตาก อำเภอตำบลโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย จำนวน ๔ โครงการ ดังนี้

- ๑) การบริหารจัดการน้ำ
- ๒) การปรับปรุงบำรุงดิน
- ๓) พื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- ๔) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

๗.๓ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๕

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

๑) เขตทำนา มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- ๑.๑) การปรับปรุงบำรุงดิน
 - ๑.๑.๑) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
 - ๑.๑.๒) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
 - ๑.๑.๓) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
 - ๑.๑.๔) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
 - ๑.๑.๕) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
 - ๑.๑.๖) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
 - ๑.๑.๗) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
 - ๑.๑.๘) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

- ๑.๒) การบริหารจัดการน้ำ
 - ๑.๒.๑) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - ๑.๒.๒) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
 - ๑.๒.๓) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
- ๑.๓) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - ๑.๓.๑) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - ๑.๓.๒) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน

๒) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- ๒.๑) การปรับปรุงบำรุงดิน
 - ๒.๑.๑) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
 - ๒.๑.๒) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
 - ๒.๑.๓) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
 - ๒.๑.๔) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
 - ๒.๑.๕) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
 - ๒.๑.๖) การจัดหาปุ๋ยนโดโลไมต์
 - ๒.๑.๗) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
 - ๒.๒) การบริหารจัดการน้ำ
 - ๒.๒.๑) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - ๒.๒.๒) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
 - ๒.๒.๓) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
 - ๒.๓) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - ๒.๓.๑) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - ๒.๓.๒) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว
- ๓) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้**
- ๓.๑) การบริหารจัดการน้ำ
 - ๓.๑.๑) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (ตารางที่ ๗-๑)

๗.๔ กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

๗.๔.๑ เขตพื้นที่เกษตรกรรม

๑) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- ๑.๑) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองคาย/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดหนองคาย)
- ๑.๒) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- ๑.๓) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการรักษาพันธุ์ข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว)

๑.๔) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

๒) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

๒.๑) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองคาย/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดหนองคาย)

๒.๒) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

๒.๓. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

๒.๔) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

๓) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหนองคาย), ประมงจังหวัดหนองคาย

๗.๔.๒ พื้นที่แหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานหนองคาย)

(ตารางที่ ๗-๒)

๗.๕ ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ การพัฒนาระบบส่งน้ำ การก่อสร้างฝาย รวม ๗ รายการ ดังนี้

๗.๕.๑ การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

- ๑) โครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำหนองหิวแฮด
- ๒) โครงการขุดลอกลำห้วยโหมง
- ๓) โครงการขุดลอกหนองต๋มเผิง
- ๔) โครงการขุดลอกลำห้วยทอน

๗.๕.๒ การพัฒนาระบบส่งน้ำ

- ๑) โครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำ หมู่ ๓
- ๒) โครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำ หมู่ ๕
- ๓) โครงการก่อสร้างคลองส่งน้ำ หมู่ ๖

๗.๖ ระยะเวลาดำเนินการ

๗.๖.๑ ไตรมาสแรกของปีงบประมาณ ๒๕๖๕ (ต.ค.๒๕๖๔ -ก.ย.๒๕๖๕)

ตารางที่ ๗ - ๑ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๕

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
เขตเกษตรกรรม ๑๓,๓๓๗ ไร่	๑. การปรับปรุงบำรุงดิน ๑.๑ โครงการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ พร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว ๑.๓ จัดหาปุ๋ยอินทรีย์ ๑.๔ ส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด ๑.๕ ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ ๑.๖ ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด ๑.๗ ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน ๑.๘ การผลิตทำปุ๋ยหมัก ๑.๙ รณรงค์ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ๑.๑๐ พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์	๘๕,๐๐๐ ๓๗,๕๐๐ ๒,๘๐๐ ๔๒,๐๐ ๘๓,๓๐๐ ๘๔,๐๐๐ ๖๑,๒๐๐ ๓๔,๐๐๐ ๑๕๐,๐๐๐

ตารางที่ ๗ - ๑ กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ
๒๕๖๕ (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
เขตเกษตรกรรม ๑๓,๓๓๗ ไร่	๒. การจัดการน้ำ	๑๕๖,๐๐๐
	๒.๑ แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๑๕๖,๐๐๐
	๓. พื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	๓.๑ ผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	๖๐๐,๐๐๐

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ ๗-๒ สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
๑. เขตพื้นที่เกษตรกรรม ๑.๑ เขตทำนา เนื้อที่ ๗,๐๓๔ ไร่	๑. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดน่าน) ๒. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) ๓. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว) ๔. ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
๑.๒ เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ ๑,๓๙๐ ไร่ ๑.๓ เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ ๑๑๗ ไร่ ๑.๔ เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ ๒๗๒ ไร่	๑. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา) ๒. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) ๓. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร) ๔. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
๑.๕ เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ ๗๐ ไร่ ๑.๖ เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ ๙๗ ไร่	๑. ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหนองคาย) ๒. ส่งเสริม/สนับสนุนการการเลี้ยงสัตว์น้ำ (สำนักงานประมงจังหวัดหนองคาย)
๒. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ ๑,๑๒๘ ไร่	๑. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานหนองคาย, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

แผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

ตาราง ๗-๓ เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอเมืองโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย แผน ๕ ปี
(พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๙)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			๒๕๖๕	๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙		๒๕๖๕	๒๕๖๖	๒๕๖๗	๒๕๖๘	๒๕๖๙		
	๑. การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	๑.๑ การส่งเสริมการผลิตและ การใช้สารอินทรีย์	ราย	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๕๐๐	๓๕,๐๐๐	๓๕,๐๐๐	๓๕,๐๐๐	๓๕,๐๐๐	๓๕,๐๐๐	๑๗๕,๐๐๐	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่	๑.๒ การผลิต-จัดหาเมล็ด พันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	๒.๘	๒.๘	๒.๘	๒.๘	๒.๘	๑๔	๘๓,๓๐๐	๘๓,๓๐๐	๘๓,๓๐๐	๘๓,๓๐๐	๘๓,๓๐๐	๔๑๖,๕๐๐	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	๑.๓ การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๐	๕๐๐	๒,๕๐๐	๙,๐๐๐	๙,๐๐๐	๙,๐๐๐	๙,๐๐๐	๙,๐๐๐	๔๕,๐๐๐	พด.
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม	๑.๔ การพัฒนากลุ่มเกษตรกร ใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	๕	๕	๕	๕	๕	๒	๒๕,๐๐๐	๒๕,๐๐๐	๒๕,๐๐๐	๒๕,๐๐๐	๒๕,๐๐๐	๑๒๕,๐๐๐	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	๑.๕ ผลิตปุ๋ยหมัก พด.	ตัน	๑๘	๑๘	๑๘	๑๘	๑๘	๙๐	๖๑,๒๐๐	๖๑,๒๐๐	๖๑,๒๐๐	๖๑,๒๐๐	๖๑,๒๐๐	๓๐๖,๐๐๐	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	๑.๖ การจัดหาปุ๋ยโคโลไมต์	ตัน	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๙๐	๕,๕๐๐	๑๕๓,๐๐๐	๑๕๓,๐๐๐	๑๕๓,๐๐๐	๑๕๓,๐๐๐	๑๕๓,๐๐๐	๗๖๐,๐๐๐	พด.
เขตนาข้าว,เขต ปลูกพืชไร่/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	๑.๗ การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	๑๘๐	๑๘๐	๑๘๐	๑๘๐	๑๘๐	๙,๐๐๐	๒,๗๐๐	๒,๗๐๐	๒,๗๐๐	๒,๗๐๐	๒,๗๐๐	๑๓,๕๐๐	พด.
เขตนาข้าว	๑.๘ การรณรงค์ใส่กลบตอซัง	ไร่	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๕๐๐	๓๔,๐๐๐	๓๔,๐๐๐	๓๔,๐๐๐	๓๔,๐๐๐	๓๔,๐๐๐	๑๗๐,๐๐๐	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย

ตาราง ๗-๓ เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอเมืองโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย แผน ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๙)

(ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๖	๒๕๖๗		๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๖	๒๕๖๗		
	๒. การบริหารจัดการน้ำ														
เขตพื้นที่เกษตรกรรม	๒.๑ การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	๘	๕	๕	๕	๕	๒๘	๑๕๖,๐๐๐	๑๐๔,๐๐๐	๑๐๔,๐๐๐	๑๐๔,๐๐๐	๑๐๔,๐๐๐	๕๗๒,๐๐๐	พค.
	๓. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														
เขตพื้นที่เกษตรกรรม, พื้นที่แหล่งน้ำ	๓.๑ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	๒๐๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	๒๔๐,๐๐๐	๒๔๐,๐๐๐	๒๔๐,๐๐๐	๒๔๐,๐๐๐	๒๔๐,๐๐๐	๑,๒๐๐,๐๐๐	พค.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นค่าประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการจัดทำปทานุกรมปฐพีวิทยา. 2551. **ปทานุกรมปฐพีวิทยา**. สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- FAO. 1974. **A Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report**. (AGL/INS),
Rome.
- _____. 1993. **Guidelines for Land Use Planning**. Rome.
- ADB. 2012. **The State of Pacific Towns and Cities: Urbanization in ADB's Pacific
Developing Member Countries**. Mandaluyong City, Philippines.
- NRC. 1975. **Land Use Planning**. The National Academies of Sciences, Engineering,
and Medicine, Washington, D.C.
- Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture**. Springer-Verlag Berlin
Heidelberg.
- กรมการปกครอง. 2564. **ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563)**.
กระทรวงมหาดไทย. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2564. **รายได้-รายจ่ายต่อครัวเรือน อำเภอโพธิ์ตาก 2563**. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. **หมอดินอาสาตำบลโพธิ์ตาก ปี 2564**. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2564. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกร ปี 2564**. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2563. **ภูมิอากาศจังหวัดหนองคาย**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
แหล่งที่มา: <http://climate.tmd.go.th/data/province.pdf>, 18 กันยายน 2562.
- _____. 2562. **สถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี 2532-2561)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ
และสังคม. ไฟล์ข้อมูล.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. **ข้อมูล
สภาพการใช้ที่ดินจังหวัดพะเยา**. ไฟล์ข้อมูล.
- คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ตาก. 2564. **แผนพัฒนา
ท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565) เพิ่มเติมฉบับที่ 2/2564**. องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์
ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. ข้อมูลทรัพยากรดิน. ไฟล์ข้อมูล.

คันสนีย์ อริญวาสน์ และคำรณ ไทรพิภ. 2562. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับการวางแผนการใช้ที่ดิน ระดับตำบลและระดับจังหวัด.

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1. กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2564. แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 พ.ศ. 2561-2565. ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานจังหวัดหนองคาย. 2564. แผนพัฒนาจังหวัด พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ (รอบปี พ.ศ. ๒๕๖๔). ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2559. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. 2560-2564). ไฟล์ข้อมูล.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. ร่าง นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579). ไฟล์ข้อมูล.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2562. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562. ไฟล์ข้อมูล.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย. 2564. ยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย (พ.ศ.2561-2565). ไฟล์ข้อมูล.

ภาคผนวกที่ 1
การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนพืช
ชนิดต่างๆ

ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนชนิดพืชเศรษฐกิจ ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย จากการทำ PRA ข้อมูลการผลิตต่างๆ ที่ได้จากเกษตรกรข้อมูล ดังนี้

๑. พืชหลักในตำบลโพธิ์ตาก มีพืชเศรษฐกิจหลัก ๓ ชนิด ได้แก่ ข้าว ยาพารา และอ้อย ดังนี้

๑.๑) ข้าว ๑๔,๓๗๙ ไร่

- พื้นที่นาลุ่ม ๖,๗๗๐ ไร่

- พื้นที่นาดอน ๓๘๘ ไร่

ต้นทุนการผลิต (ข้าวนาปี กข๖ กข๑๕ กข๒๒ และ มะลิ๑๐๕)

- ไถนา ๓ รอบ รอบละ ๔๐๐/๓๐๐/๔๐๐บ./ไร่ ๑,๑๐๐ บาท/ไร่

- ค่ารถเกี่ยว ๗๕๐ บาท/ ชั่วโมง ๑,๐๐๐ บาท ๗๕๐ บาท/ไร่

- ค่าพันธุ์ข้าว ๒๕กก/๖๐๐บ ๓๐๐ บาท/ไร่

- ค่าจ้างหว่านข้าว ๑๐๐ บาท/ไร่

- ค่าปุ๋ยเคมี ใส่ ๓ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ สูตร ๔๖-๐-๐๒๕ กก./ไร่

ครั้งที่ ๒ สูตร ๑๕-๑๕-๑๕, ๑๖-๘-๘ ๒๕ กก./ไร่

รวม ๗๕๐ บาท/ไร่

- ค่าแรงงานจ้าง และแรงงานตนเอง ๙๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิตข้าว ๓,๒๔๐-๓,๓๔๐ บาท/ไร่

ผลผลิตข้าวเฉลี่ย ๕๐๐ กก./ไร่

ราคาผลผลิตข้าว ๖.๐๐ บาท/ กก.

๒. ยาพารา ๓,๖๙๗ ไร่ ต้นทุนดังกล่าว เป็นต้นทุนที่ไม่รวมรายได้จากการขายไม้ยาพารา ค่าใช้จ่ายในการปลูกและบำรุงรักษาช่วงที่ยังไม่ได้ผลผลิต (ปีที่ ๑-๖)

๑. การบุกเบิกพื้นที่ เป็นเงิน ๒,๕๐๐ บาท/ไร่

๒. การวางแผนและขุดหลุม

ค่าวางแผนปักไม้ชะมบ เป็นเงิน ๑๕๐ บาท (ค่าจ้างแรงงาน วันละ ๓๐๐ บาท)

แรงงานขุดหลุม ๆ ละ ๕ บาท รวม ๓๘๐ บาท

ค่าปุ๋ยอินทรีย์ รองกันหลุม ๕ กก./หลุม กก.ละ ๓ บาท จำนวน ๗๖ หลุม

รวม ๑,๑๔๐ บาท

รวมเป็นค่าใช้จ่ายทั้งหมด เป็นเงิน ๑,๗๔๖ บาท/ไร่

๓. ค่าปลูกต้นยาง

แรงงานไร่ละ ๒ แรง เป็นเงิน ๖๐๐ บาท/ไร่

๔. ค่าพันธุ์ยาง

การปลูกใช้ยางพันธุ์ อาร์อาร์ไอเอ็ม ๖๐๐ ซ้ำถุงปลูก โดยในปีแรก ใช้ต้นยาง

จำนวน ๗๖ ต้น ราคาต้นละ ๒๐ บาท/ไร่ เป็นเงิน ๑,๕๒๐ บาท/ไร่

๕. ปุ๋ยบำรุงต้นยาง ในช่วงยางอ่อน หรือก่อนเปิดกรีด
ตั้งแต่อายุยาง ๑-๖ ปี อัตราที่ใช้ไร่ละ ๓๐, ๓๕, ๓๕, ๔๐, ๔๐ และ ๔๐ กก./ไร่
ราคา กก.ละ ๒๓ บาท เป็นเงินไร่ละ ๖๙๐, ๘๐๕, ๘๐๕, ๙๒๐, ๙๒๐
และ ๙๒๐ บาท/ปี ตามลำดับ **เป็นเงิน ๕,๐๖๐ บาท/ไร่**
๖. ปุ๋ยอินทรีย์บำรุงต้นยาง ตั้งแต่อายุ ๑-๖ ปี
อัตราที่ใช้ ๒, ๒, ๒, ๒, ๒ และ ๒ กก./ไร่/ต้น
กก. ๓ บาท เป็นเงินไร่ละ ๔๕๖, ๔๕๖, ๔๕๖, ๔๕๖, ๔๕๖ และ ๔๕๖ บาท/ปี
รวมค่าจ้างใส่ปุ๋ยทั้งหมด **เป็นเงิน ๒,๗๓๖ บาท/ไร่**
๗. ค่าแรงงานใส่ปุ๋ยบำรุง การใส่ปุ๋ยต้นยาง ปุ๋ยอินทรีย์
ปริมาณที่ใส่ต้นละ ๒ กก./ไร่ ไร่ละ ๑๕๒ กก.
ค่าแรงใส่ปุ๋ย กก.ละ ๑ บาท ค่าแรง ๑๕๒ บาท/ไร่/ปี จำนวน ๖ ปี เป็นเงิน
๙๑๒ บาท
ค่าใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นยาง ปริมาณปุ๋ย ในแต่ละปี ๓๐, ๓๕, ๓๕,
๔๐, ๔๐, ๔๐ รวม จำนวน ปุ๋ย ๖ ปี ๒๒๐ กก.เป็นเงิน ๒๒๐ บาท รวมค่าจ้าง
แรงงานใส่ปุ๋ยทั้งหมด **เป็นเงิน ๑,๑๓๒ บาท/ไร่**
๘. ค่าแรงงานตัดแต่งกิ่งยาง การตัดแต่งกิ่งยางเพื่อให้ได้ต้นยางในช่วง ๒ เมตร
ใช้แรงงานตัดแต่งกิ่งไร่ละ ๒ แรง/ปี เป็นระยะเวลา ๓ ปี
ค่าแรงวันละ ๓๐๐ บาท **เป็นเงิน ๑,๘๐๐ บาท/ไร่**
๙. ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืชตั้งแต่ปีที่ ๑-๖ ใช้ปริมาณสารเคมีไร่ละ ๐.๔, ๐.๔, ๐.๓,
๐.๓, ๐.๓ และ ๐.๓ ลิตร/ปี สารเคมีลิตรละ ๒๕๐ บาท คิดเป็นสารเคมี
ไร่ละ ๑๐๐, ๑๐๐, ๗๕, ๗๕, ๗๕ และ ๗๕ บาท/ปี ตามลำดับ
เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่
๑๐. ค่าแรงกำจัดวัชพืช การกำจัดวัชพืชด้วยการถางวัชพืชคลุมโคนต้น
และพ่นสารเคมี ปีที่ ๑-๖ ใช้แรงงานไร่ละ ๓, ๓, ๒, ๒, ๒ และ ๒ แรง/ปี
คิดเป็นค่าแรง ไร่ละ ๙๐๐, ๙๐๐, ๖๐๐, ๖๐๐ และ ๖๐๐ บาท/ปี ตามลำดับ
เป็นเงิน ๓,๖๐๐ บาท /ไร่
- รวมต้นทุนใช้จ่าย ในการปลูกยางพารา ปีที่ ๑-๖ **เป็นเงิน ๒๑,๑๙๔ บาท/ไร่**
ค่าใช้จ่ายการบำรุงรักษาช่วงที่ยางให้ผลผลิต (ปีที่ ๗-๑๙ ปี)
เป็นเงินทั้งสิ้น ๔๓,๐๑๗ บาท/ไร่
- ผลผลิต **๔๕๐** กก./ไร่/๑๕วัน
ราคาผลผลิตราคา กก.ละ ๒๕ บาท
เป็นเงิน ๑๑,๒๕๐ บาท/ไร่/๑๕วัน

๑.๓) อ้อย ๗๘๘ ไร่

อ้อย (ต่อ๑)

- ไถ	}	จ้างเหมาปลูก ๕,๐๐๐ บาท/ไร่/ปี
- ค่าแรงงานปลูก		
- ค่าท่อนพันธุ์		
- ค่าซ่อมอุปกรณ์ต่างๆ		
- ค่าปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕ - ๑๕ - ๑๕	๑,๓๖๐	บาท/ไร่/ปี
- ค่าปุ๋ยคอก ปุ๋ยชีวภาพ ค่าน้ำหมัก เป็นต้น	-	บาท/ไร่/ปี
- ค่ากำจัดวัชพืช	๔๕๐	บาท/ไร่/ปี
- ค่าขนส่ง	}	๖,๐๐๐ บาท/ไร่/ปี
- ค่าแรงงานจ้างตัด		
- ค่าเสื่อมอุปกรณ์ทางการเกษตร		
รวมต้นทุนการผลิตอ้อย	๑๒,๘๑๐	บาท/ไร่/ปี
ผลผลิตอ้อยพันธุ์ขอนแก่น ๓	๑๕	ตัน/ไร่/ปี
ราคาอ้อยโรงงาน	๖๐๐	บาท/ตัน
รายรับจากการปลูกอ้อย	๙,๐๐๐	บาท/ไร่/ปี

จากการวิเคราะห์พื้นที่และเกษตรกรในพื้นที่ตำบลโพธิ์ตาก อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาเป็นหลัก เปลี่ยนพื้นที่บางส่วนขุดสระน้ำในไร่นา พร้อมปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น เช่น ลำไย ทุเรียน ไข่ มะละกอ อินทผลัม หรือเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นเกษตรผสมผสานและเลี้ยงสัตว์ เพราะดินยังเสื่อมสภาพจากการทำเกษตรเคมี การใช้สารเคมีอย่างขาดจิตสำนึกมาเป็นเวลานาน จากเหตุผลดังกล่าว เกษตรกรในพื้นที่ตำบลอุทุมพรส่วนใหญ่ จึงเริ่มต้องการที่จะปรับเปลี่ยนพื้นที่ของตนเองมาเป็นเกษตรผสมผสาน ลดการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนการผลิต แต่เกษตรกรยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการใช้สารอินทรีย์

กรมพัฒนาที่ดิน ในฐานะกรมชั้นนำด้านวิชาการ ที่ผลิตและส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น สารเร่ง พด.ต่างๆ จึงต้องร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้มีความยั่งยืนต่อไป

ภาคผนวกที่ ๒ ทางเลือกในการลดพื้นที่ปลูกยางพารา

สืบเนื่องจากยางพารามีราคาตกต่ำจึงได้เสนอทางเลือกในการปลูกพืชอื่นมาปลูกทดแทนยางพารา โดยมีพืชที่จะทดแทน รวม ๖ ชนิด คือ

๑. ไม้โตเร็ว
๒. ไม้ไผ่
๓. โกโก้
๔. กาแฟ
๕. สมุนไพร
๖. ผักอินทรีย์

โดยมีรายละเอียดของไม้โตเร็วและไม้ไผ่ ดังนี้

๑. ไม้โตเร็ว

หลังจากมีการยกเลิกสัมปทานป่าไม้ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ แล้ว ประเทศไทยได้มีการนำเข้าไม้ท่อน ไม้แปรรูปจากต่างประเทศมีมูลค่าสูงมาก ในปี ๒๕๖๑ ได้มีการนำเข้าไม้มีมูลค่า ๑๘,๐๓๙.๗๙ ล้านบาท

ความเป็นได้ที่จะนำไม้โตเร็วมาปลูกทดแทนยางพารามีหลักการและเหตุผลดังต่อไปนี้

เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๖๐ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ลงนามความร่วมมือกับบริษัท JCS แห่งประเทศญี่ปุ่น เพื่อวิจัยและหาแนวทางการจัดการวัตถุดิบเชื้อเพลิงพลังงานจากไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวลในประเทศญี่ปุ่นในระยะยาวโดยมุ่งเน้น “การผลิตไม้โตเร็วเพื่อพลังงาน” และการจัดการสวนยางพาราแบบผสมผสาน ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามระบบมาตรฐานการจัดการอย่างยั่งยืนโดยยึดแนวทางของ Forest Stewardship Council (FSC)

ความต้องการที่กำหนดไว้ในการลงนามความร่วมมือครั้งนี้ คือ “เชื้อเพลิงก้อนพลังงานอัดเม็ด หรือ Wood Pellet” เพื่อใช้ในโรงไฟฟ้าชีวมวล จำนวน ๒๐ โรง แต่ละโรงมีกำลังผลิตไฟฟ้าขนาด ๕๐ MW ที่ต้องใช้ Wood Pellet จากประเทศไทยไม่น้อยกว่าปีละ ๕ ล้านตัน

(www.facebook.com/Kasetsart University/posts/๑๐๑๕๕๔๙๓๔๕๕๔๗๔๕๑)

ทั้งนี้ ได้ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ว่าได้มีการจัดตั้งโรงงานแห่งแรกในประเทศไทย คือ ที่จังหวัดพังงา มีกำลังผลิตประมาณ ๗๐๐ ตันต่อวัน คาดว่า โรงงานนี้จะผลิตได้ประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ ตันต่อปี และส่งออกได้ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ นอกจากนี้ยังมีบริษัทอื่นๆ อีกหลายบริษัทที่กำลังดำเนินการก่อสร้างโรงงาน เช่น บริษัทกัลฟ์ เอเนอร์ยี ได้ก่อสร้างโรงงาน Wood Pellet จำนวน ๓ โรง ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบี่ และชลบุรี

(www.ntbdays.com/kaset/๒๖๕๑)

กรณีของการยางแห่งประเทศไทยนั้น ได้ร่วมมือกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการจัดหาวัตถุดิบจากเศษไม้ยางพาราและส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็วเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงโรงไฟฟ้าชีวมวลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกไม้โตเร็ว ๕ ชนิด ได้แก่ กระจิฉัตร กระจิเตพา กระจิฉัตร สุนประดิษฐ์ และยูคาลิปตัส ควบคู่ไปกับการทำสวนยาง

ทั้งนี้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้ให้ข้อมูลว่า ภาครัฐมีนโยบายปรับเพิ่มสัดส่วนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนให้สูงขึ้นประกอบกับการพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานทดแทนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งตามแผนบูรณาการพลังงานระยะยาว พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๗๙ (Thailand Integrated Energy Blueprint: TIEB) นั้น ได้กำหนดให้มีการพัฒนาโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล โดยใช้เชื้อเพลิงชีวมวลจากพื้นที่ที่มีศักยภาพ

ส่วนการยางแห่งประเทศไทยนั้น ได้ให้ข้อมูลว่า “โรงไฟฟ้าชีวมวล นอกจากจะเป็นพลังงานทดแทนแล้วยังเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนยาง และครอบครัว เพราะปัจจุบันตลาดมีความต้องการใช้ไม้ยางพารา และไม้ชนิดอื่นๆ สูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมพลังงานการปลูกไม้โตเร็วนั้นไม่ยาก สามารถปลูกได้พร้อมๆ กับการปลูกยางพารา และสามารถตัดขายได้ในช่วงระหว่างรอการเปิดกรีต” (กทย. และ กฟผ. ๒๕๖๐: ๑-๒)

ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๑ ได้มีการสัมมนาเรื่อง “อุตสาหกรรมไม้เศรษฐกิจขับเคลื่อนประเทศไทย ๔.๐ สู่อุตสาหกรรมที่ยั่งยืน” ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๗๙ ประกอบด้วย ๗ ยุทธศาสตร์ ๒๑ แผนงาน และ ๖๗ โครงการ สรุปได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ มุ่งเน้นการปรับปรุงกฎหมาย บังคับปลูกพื้นที่ ส.ป.ก. พัฒนาหลักเกณฑ์รับเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การจัดเตรียมพื้นที่รองรับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ เน้นเตรียมพื้นที่ปลูก

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนามาตรการทางการคลัง การเงิน และระบบตลาด เพื่อสร้างแรงจูงใจ เน้นลดหย่อนภาษี กองทุนไม้เศรษฐกิจ สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ บทบาทภาคเอกชนส่งเสริมปลูก

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร และผู้ประกอบการไม้เศรษฐกิจ เน้นการรวมกลุ่มเกษตรกร ต้นแบบเกษตรกร ถ่ายทอดเทคโนโลยี ผลักดันไม้เศรษฐกิจสู่อาชีพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยี และนวัตกรรมไม้เศรษฐกิจ เน้นการวิจัยพัฒนาพันธุ์ไม้ การจัดการสวนไม้ การใช้ประโยชน์ไม้ ภาคีระหว่างประเทศ สวนยางพารา ไม้เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารงานเพื่อส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ เน้นการพัฒนาบุคลากรด้านส่งเสริม อาชีพนักส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ พัฒนาระบบการให้บริการ ประชาสัมพันธ์เชิงรุก

ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การพัฒนาระบบการรับรองป่าไม้ เน้นการพัฒนาระบบการรับรองป่าไม้ เตรียมความพร้อมองค์กรรับรอง อบรมเกษตรกร ผู้ประกอบการ เพื่อรับการตรวจรับรอง

ทั้งนี้ได้มีการระบุว่ามีมูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมไม้มีมูลค่ามากกว่า ๓ แสนล้านบาท

(www.facebook.com/greennewsagency/posts/๑๘๒๒๗๘๒๕๗๔๔๖๑๗๓๘)

เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่อง “การขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่า” โดยมีสาระสำคัญ คือ

๑. เป้าหมายการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่าร่วมกัน ดังนี้

๑.๑) เกิดชุมชนไม่มีค่า ๒๐,๐๐๐ ชุมชน ใน ๑๐ ปี มีประชากร ๒,๖๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน โดยปลูกข้าวเรือนละ ๔๐๐ ต้น มีจำนวนต้นไม้ ๑,๐๔๐ ล้านต้น จะได้พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น ๒๖ ล้านไร่ ซึ่งจะเกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ ๑,๐๔๐,๐๐๐ ล้านบาท

๑.๒) มีร่างกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการชุมชนไม่มีค่าเพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑) สร้างอาชีพที่ยั่งยืน มั่นคง ด้วยการทำให้ชุมชนไม่มีค่าบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่

๒.๒) เพิ่มพื้นที่ปลูกต้นไม้อย่างหลากหลายในพื้นที่ต่างๆ เช่น ในสวนยางพารา ในสวนปาล์ม ในสวนผลไม้ และบ้านเรือน ในหัวไร่ปลายนา และในพื้นที่ว่าง เป็นต้น

๒.๓) จัดทำร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนปลูกไม้มีค่าในที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือที่ดินที่มีสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมาย

๓. การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ

๓.๑) สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่าโดยนำองค์ความรู้ด้านการวิจัยและนวัตกรรมที่มีอยู่ พร้อมทั้งให้มีการทำวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับปรุงพันธุ์ไม้มีค่าให้มีลักษณะเฉพาะที่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมเรื่องต่างๆ

๓.๒) กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการจัดทำ ปรับปรุง แก้ไข และบริการวิชาการเรื่อง พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการปลูกและการตัดไม้ รวมทั้งสนับสนุนการคัดเลือก เพาะพันธุ์ไม้ และการขยายพันธุ์ไม้มีค่า รวมทั้งการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

๓.๓) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการเรื่อง ความหลากหลายทางพันธุกรรม การดำเนินการขับเคลื่อนโครงการชุมชนไม่มีค่า รวมทั้งจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการประเมินมูลค่าไม้ โดยพัฒนาจากโครงการที่ดำเนินการอยู่เดิม

๓.๔) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ดำเนินการจัดทำรายละเอียดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินมูลค่าไม้ และเรื่องการใช้ต้นไม้เป็นหลักประกัน รวมทั้งให้สินเชื่อในการจัดทำโรงเพาะชำแก่เกษตรกร

๓.๕) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินการวางแผนและวิจัยเรื่องต้นไม้ที่ควรปลูกในแต่ละพื้นที่ และร่วมจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการประเมินมูลค่าไม้

๓.๖) กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ดำเนินการเรื่อง กฎกระทรวงรองรับ “ไม้ยืนต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ” เป็นหลักประกันทางธุรกิจพร้อมผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ประชาชนปลูกไม้ยืนต้นมูลค่าสูงในที่ดินกรรมสิทธิ์เพื่อการออมและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

๓.๗) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการส่งเสริม กระตุ้น และปลูกจิตสำนึกให้ ประชาชน/ชุมชนมีความรู้สึกหวงแหน และการมีส่วนร่วม

ในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น เพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ

๓.๘) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ดำเนินการเสนอแนะนโยบายด้านเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตและพัฒนาเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง และมีศักยภาพในการแข่งขัน

๓.๙) สมาคมธนาคารไทย ดำเนินการเรื่อง ความเหมาะสมของการนำ “ไม้ยืนต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ” เป็นหลักประกันทางธุรกิจกับธนาคาร

๓.๑๐) สมาคมธุรกิจไม้ สนับสนุนเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการรับซื้อไม้แปรรูป

๓.๑๑) องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินการเรื่อง การตลาดและส่งออกไม้แปรรูป และร่วมจัดทำเกณฑ์มาตรฐานการประเมินมูลค่าไม้

๓.๑๒) กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดและกำกับดูแลมาตรฐานกระบวนการปลูกไม้มีค่า และพัฒนาระบบตรวจสอบพันธุ์ไม้

๓.๑๓) กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการที่ดินเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและลดต้นทุนการปลูก ศึกษา วิเคราะห์และจัดทำสำมะโนที่ดิน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการใช้ที่ดิน

๓.๑๔) กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร และเครือข่ายชุมชนให้มีความพร้อมในการเพาะปลูก ให้คำปรึกษาในการดูแลรักษาต้นไม้ พร้อมทั้งศึกษา วิจัย และจัดธนบัตรต้นไม้

๓.๑๕) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ดำเนินการนำมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (มอก.๑๔๐๖๑) และมาตรฐานห่วงโซ่การควบคุมผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ (มอก.๒๘๖๑) ซึ่งเป็นมาตรฐานชาติประกาศโดยกระทรวงอุตสาหกรรม เข้าเทียบเคียงกับมาตรฐานสากล PEFC (Program for the Endorsement of Forest Certification) เพื่อขยายการเข้าถึงตลาดการค้าไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้สู่ต่างประเทศ ซึ่งในการรับรองดังกล่าวนี้ยังครอบคลุมไปถึงการรับรองการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างยั่งยืนแบบกลุ่ม อันจะช่วยเพิ่มศักยภาพ ให้แก่ เกษตรกรรายย่อยในโครงการชุมชนไม้มีค่าได้เข้าสู่การส่งออกไม้ได้อีกทางด้วย

เพื่อรองรับการดำเนินงานตามมติดังกล่าว ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ.๒๕๖๒ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอน ๕๐ก ลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๖๒ โดยมีบทบัญญัติ มาตรา ๔ บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๖/๒๕๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗ ไม้ชนิดใดที่ขึ้นในป่าจะให้ป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา สำหรับไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่เป็นไม้หวงห้าม หรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนึ่งสี่แสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าเป็นไม้หวงห้าม”

การลงทุนปลูกสร้างสวนป่า

ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า ได้ให้ข้อมูล การลงทุนและผลตอบแทนการปลูกสวนป่า

(กรมป่าไม้, http://forestinfo.forest.go.th/pfd/km๒-๑.aspx#km๒๑_๕)

การลงทุนในการปลูกสวนป่าทั้งของภาครัฐและเอกชนมีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีปฏิบัติ การบำรุงดูแลรักษา สภาพและขนาดของพื้นที่ ค่าจ้างแรงงานในแต่ละท้องถิ่น โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ ๕,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ บาทต่อไร่ เป็นค่าใช้จ่ายในการสำรวจรังวัดพื้นที่ ค่าเตรียมพื้นที่ ค่าหลัก ค่าปักหลัก ค่ากล้าไม้ ค่าปลูกและปลูกซ่อม ค่ากำจัดวัชพืช ค่าปุ๋ย ค่าใส่ปุ๋ย ค่าป้องกันไฟ ค่าไถพรวน ค่าตัดฟัน ค่าลิดกิ่ง และค่าขนส่ง เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง ๑-๓ ปีแรก หลังจากนั้นค่าใช้จ่ายจะน้อยลง และการบำรุงดูแลรักษาก็จะน้อยลงด้วย ซึ่งสามารถปล่อยให้ต้นไม้เติบโตตามธรรมชาติได้ ในด้านผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน ได้แก่ รายได้จากการทำไม้ออก และรายได้จากการจำหน่ายไม้ที่ตัดขาย ระยะการลงทุนและผลตอบแทนของการปลูกสัก ยูคาลิปตัส และกระถินเทพา ที่รอบตัดฟันต่างๆ ดังแสดงในตารางผนวกที่ ๒-๑

ตารางผนวกที่ ๒-๑ การลงทุนและผลตอบแทนการปลูกสัก ยูคาลิปตัส และกระถินเทพา

ชนิดไม้	รอบตัดฟัน (ปี)	ระยะปลูก (เมตรxเมตร)	ต้น/ไร่	การลงทุน (บาท/ไร่)	รายได้ (บาท/ไร่)	ผลตอบแทน สุทธิ (บาท/ไร่)
สัก	๑๕	๓x๓	๑๗๘	๑๑,๑๒๕	๑๘๒,๖๙๗	๑๗๑,๕๗๒
	๓๐	๒x๔	๒๐๐	๒๙,๑๐๐	๑,๒๙๓,๕๐๒	๑,๒๖๔,๔๐๒
ยูคาลิปตัส	๕	๒x๒	๔๐๐	๘,๐๒๗	๑๖,๒๙๖	๘,๒๖๙
		๒x๓	๒๖๖	๗,๕๔๑.๘๘	๑๖,๒๓๖	๘,๖๙๔.๕๒
		๓x๓	๑๗๘	๗,๓๗๕.๘๔	๑๖,๙๓๒	๙,๕๕๖.๑๖
กระถินเทพา	๕	๒x๓	๒๖๖	๗,๓๘๙	๑๒,๐๖๐	๔,๖๗๑
		๑x๔	๔๐๐	๗,๙๓๗	๑๒,๓๓๐	๔,๓๙๓
	๘	๒x๒	๔๐๐	๑๐,๑๙๒	๑๗,๒๐๘	๗,๐๑๖
		๒x๓	๒๖๖	๑๐,๓๓๗	๑๙,๔๓๑	๙,๐๙๔
		๒x๔	๒๐๐	๑๒,๙๔๙	๒๙,๖๗๓	๑๖,๗๒๔

๒. การปลูกไม้

การลงทุนและผลตอบแทนการปลูกไม้เลี้ยงเพื่อผลิตหน่อและลำ มีรอบตัดฟัน ๑๒ ปี ระยะปลูก ๔x๕ เมตร (๘๐ กอต่อไร่) ได้มีการศึกษาค่าใช้จ่ายในการลงทุนปลูกไม้เลี้ยงพบมีการบำรุงดูแลให้น้ำ ใส่ปุ๋ย การตัดแต่งกิ่งและลำ ซึ่งค่าใช้จ่ายของผู้ปลูกไม้มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการผลิตหน่อหรือลำ ขนาดของพื้นที่ การจัดการและแรงงาน การปลูกในพื้นที่ขนาดเล็ก ๑-๓ ไร่ ถ้าผู้ปลูกสามารถดำเนินการได้ภายในครอบครัวสามารถทำให้ต้นทุนลดน้อยลง สำหรับพื้นที่ขนาดกลางค่าใช้จ่ายจะสูงขึ้น เนื่องจากต้องจ้างแรงงานในการดำเนินงาน สำหรับกล้าไม้ผู้ปลูกควรเริ่มปลูกจำนวนน้อยก่อนแล้วค่อยขยายพันธุ์จากพื้นที่ของตนเอง จะช่วยให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการลงทุน

การประเมินรายได้จากการปลูกไม้เลี้ยงเพื่อผลิตหน่อและลำ โดยทั่วไปไม้เลี้ยงผลผลิตหน่อและลำ โดยทั่วไปไม้เลี้ยงผลผลิตหน่อไม้ ตั้งแต่ ๕๐-๓๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ต่อเดือน ขึ้นอยู่กับชนิด พื้นที่ การให้น้ำ ซึ่งหน่อไม้จะมีราคาตั้งแต่ ๕-๒๐ บาทต่อกิโลกรัม โดยในช่วงฤดูฝนราคาหน่อไม้จะตกต่ำ อย่างไรก็ตาม การปลูกไม้เพื่อการผลิตหน่อต้องมีการจัดการแต่งกอตัดลำแก่ออก ปริมาณการตัดลำขึ้นกับขนาดกอและอายุ ตั้งแต่ ๓-๑๐ ลำต่อกอ ราคาลำตั้งแต่ ๑-๒๕ บาท ขึ้นอยู่กับขนาดของลำ การประเมินรายได้จากการปลูกไม้เลี้ยงเพื่อผลิตลำและหน่อในตารางผนวกที่ ๒-๒

จากการปลูกไม้เลี้ยงจะเริ่มให้ผลผลิตหน่อตั้งแต่ปีที่ ๒ และผลผลิตลำตั้งแต่ปีที่ ๓ จนกระทั่งถึงปีที่ ๑๒ รวมรายได้จากการขายลำและหน่อทั้งสิ้น ๒๓๙,๒๐๐ บาทต่อไร่ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการปลูกและดูแลรักษา ได้แก่ ค่าเตรียมพื้นที่ ค่ากิ่งพันธุ์ (กล้าไม้) ค่าจ้างปลูก ค่าใส่ปุ๋ย กำจัดวัชพืช ป้องกันไฟระบงน้ำและการให้น้ำ ค่าเก็บเกี่ยวผลผลิต และค่าใช้จ่ายอื่นๆ รวมทั้งสิ้น ๑๑๕,๑๖๐ บาทต่อไร่ เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วจะคงเหลือกำไร ๑๒๔,๐๔๐ บาทต่อไร่ต่อ ๑รอบตัดฟัน รายละเอียดปรากฏในตารางผนวกที่ ๒-๓

ตารางผนวกที่ ๒-๒ การลงทุนและผลตอบแทนของการปลูกไม้เลื้อย

ชนิดไม้	รอบตัดฟัน (ปี)	ระยะปลูก (เมตรxเมตร)	ต้น/ไร่	การลงทุน (บาท/ไร่)	รายได้ (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
ไม้เลื้อย	๑๒	๔x๕	๘๐	๑๑๕,๑๖๐	๒๓๙,๒๐๐	๑๒๔,๐๔๐

ตารางผนวกที่ ๒-๓ การประเมินรายได้จากการปลูกไม้เลื้อยเพื่อผลผลิตลำและหน่อ

ปีที่	ผลผลิตและรายได้ลำ			ผลผลิตและรายได้หน่อ		
	ผลผลิตลำ		ราคาลำ (บาทต่อปี)	รายได้ลำ (บาทต่อปี)	ผลผลิตหน่อ (กก./ปี)	รายได้ (บาทต่อไร่)
	ลำ/กอ/ปี	ลำ/ไร่/ปี				
๑	-	-	-	-	-	-
๒	-	-	-	-	๔๘๐	๕,๒๘๐
๓	๒	๑๖๐	๖	๙๖๐	๗๒๐	๗,๙๒๐
๔	๓	๒๔๐	๗	๑,๖๘๐	๙๖๐	๑๐,๕๖๐
๕	๔	๓๒๐	๘	๒,๕๖๐	๑,๒๐๐	๑๓,๒๐๐
๖	๕	๔๐๐	๙	๓,๖๐๐	๑,๔๔๐	๑๕,๘๔๐
๗	๖	๔๘๐	๑๐	๔,๘๐๐	๑,๖๘๐	๑๘,๔๘๐
๘	๖	๔๘๐	๑๑	๕,๒๘๐	๑,๙๒๐	๒๑,๑๒๐
๙	๗	๕๖๐	๑๒	๖,๗๒๐	๒,๑๖๐	๒๓,๗๖๐
๑๐	๗	๕๖๐	๑๒	๖,๗๒๐	๒,๔๐๐	๒๖,๔๐๐
๑๑	๖	๔๘๐	๑๒	๕,๗๖๐	๒,๔๐๐	๒๖,๔๐๐
๑๒	๖	๔๘๐	๑๒	๕,๗๖๐	๒,๔๐๐	๒๖,๔๐๐

“กรณีพืชทางเลือกอื่นๆ ให้มีการทบทวนเช่นเดียวกัน โดยให้ยึด “การตลาด” หรือการจำหน่ายเป็นสำคัญ”

ที่ปรึกษาโครงการ

นายสากล

ณฤทธิ์

คณะผู้จัดทำ

นายอดุลย์

ศรีสุพรรณ

นายอรรถพล

ไชยมาลา

นายธีรวุฒิ

ต๋นคำ

นายศราวุธ

ศิริลักษณ์

นางสาวอินทอร

สินธุชาติ

นายชัยวัช

ผลาผล

กลุ่มวางแผนการใช้มที่ดิน

นายชุมพร

ศาสตราวาหะ

นายธิเบต

คกงาวัง